

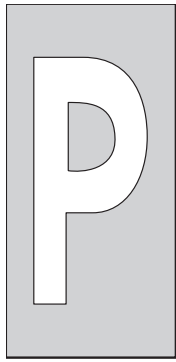
XIV. évfolyam
2. szám
ROMALAP
2006. február
Ára: 180 Ft

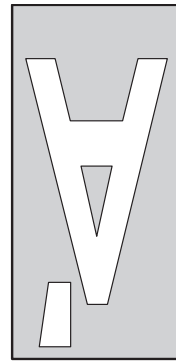
HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

Tisztelt Szerkesztőség!

Ignác Sándor vagyok, az Óhid-i Kisebbségi Önkormányzat elnöke. Nem egész négy év kellett ahhoz, hogy megérlelődjön bennem e pár gondolat, melyet ezennel meg szeretnék osztani hasonló sorsú cigány sorstársaimmal.

Az országban nagyon sok ckö csak az állami támogatásból „tartotta, tartja” fenn magát nagy nehézségek árán. Sajnos a mostani Kormány a kisebbségi önkormányzatokon végre hajtott egy olyan megszorítást, mely 120.000 forinttal sújtotta őket. A fenntartási költség ennek felét felemészti, a fent maradt-ból nem lehet mit kezdeni, mert ezt a megcsonkított támogatást is 4 részben utalják, keservevé téve a ckö-k munkáját.

A ckö-k 90%-a társadalmi munkában végzi hálátlan feladatát. Arra volt eszköz, hogy az ön-

kormányzattól pénz elvonást hajtson végre, de arra nem tér ki a figyelme (figyelmük), hogy ezekkel a feltételekkel van-e értelme működtetni a továbbiakban az amúgy is kontrollálatlanul működő kisebbségi önkormányzatokat. Meglátásom szerint nincs a kisebbségi önkormányzatoknak hatékony országos képviselete!

Hol vannak a miniszterek, országgyűlési képviselők, államtitkárok? Vagy csak ígérni tudtak? Háttér bázisnak kellettünk valakiknek a háta mögé? A romaügyi államtitkár (**Teleki László**) tájékoztatott volna bennünket, ckö-keket az elmúlt nem egészen 4 év munkájáról. Nem késő még most sem! De ezidáig nem tette meg, sőt, a feltett kérdésekre is kiterő válaszokat kaptunk, ha nagy ritkán valami összejövetelel felvethetjük a cigány kisebbségi önkormányzatokkal kap-

csolatos problémáinkat. Mindezek után nem lehetünk büszkéek romaügyi államtitkárunkra, zalai lévén, hiszen nem képviselte a roma szervezeteket, kisebbségi önkormányzatokat. Szinte az ellenkezőjét tapasztalhatuk az általuk tartott rendezvényeken.

2006. február 5-én jelent meg **Gábor Krisztina** interjúja. Egyet értek vele, miszerint a romákat még mindig „csak” felhasználják és kísérleteznek velük. A 2006-os választásokon meg kellene találni azokat a roma vezetőket, akik érdemben tudnák képviselni a cigányság sorsát. Ezt a munkát sürgősen el kellene kezdeni, hogy bizalommal teli reményekkel nézhessünk az elkövetkező újabb négy évre.

Ébresztő cigánytársaim, ne csak álmodozunk a szebb jövőért!

Tisztelettel:

Ignác Sándor ckö elnök

Óhid, Petőfi út 3.

8342

Kedves Éva!

Szomorú vagyok. Legalább annyira, mint négy évvel ezelőtt, amikor a politikai erők új keletű kampány magatartással sokkolták a hazai dönteni kívánókat, vagyis minket, felelős magyar (cigány) választásra jogosult állampolgárokat. Sárdobálás, rágalmazás, a múlt kifordítása, azzal való szembesítés... Agyrém, vagy agyomosás?! Mert hogy nem egyszer tapasztaltam környezetemben élő embereknel, hogy még a családtagok is „ellenzéki” magatartást gyakoroltak egymással szemben.

Győzött az egyik, de nem lankadt a másik. Négy éven keresztül szelektálás nélkül kerültek napvilágra honatyáink vétkei. Volt ki megbánva tettét, kijelentését sírásra görbülő szájjal bizonygatta, hogy tényleg sajnálja, és hogy bármily hihetetlen Ő is emberből van, s így mint tudjuk tévedhet is, mert bizony monda: tévedni emberi dolog.

És Mi bizony felejtettünk is, mert muszáj volt, hiszen helyébe újabb és újabb vétkek sorakoztak.

Abban reménykedtem, hogy majd csak kimerülnek, elapadnak a másik hibáit termelő kutak, de tévedtem. Két hónappal az új választások előtt minden elkezdődött, illetve folytatódik. Kis változás a hangulatban, hogy pártjaink nem saját érdemeiket helyezik előtérbe, hanem a másik vélt, vagy valós helytelen intézkedéseit. „Rosszabbul élünk”, „Ezt nem vesszük be”, stb., melyek hatásos, frappáns, figyelemfelkeltő kijelentések, oly annyira, hogy a buszon egy 8 év körüli gyerek előttem kérdezte meg az anyját: „Anyá miért élünk rosszabbul?...” Az anya csak mosolygott... Ez az! – gondoltam.. Így kell ezt kezelni... mosolyogni... mindezt megmosolyogni! Persze ez nem azt kívánna jelenteni, hogy ne vessünk ki minden, például: szociális biztonságra irányuló programtervet, inkább azt, hogy ne engedjük az arroganciának, erőszakos befolyásolásnak, mert hiszem, hogy a felelős magyar állampolgár tényleg felelősen mérlegel, s az alternatívák közül szabad akarattal választ.

Egy régi olvasójuk.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány és a Honvédelmi Minisztérium támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954. Levelezési cím: SZOLNOK Pí.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: **Paksi Éva** – Főmunkatárs: **Farkas Kálmán** – Tervezőszerkesztő: **Gudmon Andrásné**. Munkatársak: **Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Rácz Lajos** – Szerkesztőségi titkár: **Pálfi Elvira**. Felelős kiadó: **Farkas Flórián**
Címlapphotó: LD archívum
Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT. – Felelős vezető: **Tankó Csaba** ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

Szécsi Magda

Volt az úgy...

I.

*Volt az úgy, még az idők kezdetén,
Hogy a világ mézes-mázos csuprában
Fogvatartott meseszép cigány asszonyok
Kikacagták sárkányfogakból fúrt
Láncaikat, mert szabadok voltak ők,
Ha úgy akarták:
Virággá változtak, bódító illatú vörös
Rózsákká és szírom szárnyaikkal
Angyalok vállára szálltak, integetve
Bajuszos lóközőknek, kik sokat látott
Szemük káprázatának hitték a lángfényű
Rózsa- asszonyokat, akik mindig
Tovább repültek. Hol paradicsommadár,
Hol aranyporos pillangók bőrébe
Bújva: megrészegülve a szabadságtól
S a vágytól, hogy földillatú, éjfekete
Hajukba, s örökkön- örökké zokogó
Szivükbe rejthessék a világ minden szépségét.
Nem magukra gondoltak e régi
Idők varászlatos cigány asszonyai. Álomszemű
Gyermekeik rongyos párnáit
Töltötték meg velük mély hittel, édes
Cigány énekeket kántálva, hogy az
Ő vágyaik valóra válhassanak egyszer,
A világ mézes-mázos, emberszagú csuprában...*

Volt az úgy...

II.

*Volt az úgy, még a szerelem égető
Érzésének megszületése idején, hogy
Egy cigány ember napforró érintésétől
Életre kelt a földanya. Kinek szíve
Megdobbantó sivataga, hajának zöld őserdeje,
S szemének égbék tengere
A szerelem forró gőzfátyolába öltöztette
A világot, ami testének irtózatot
Vágyától megremegett és ezerfelé szakadt.
Titokzatos méhéből
Lávák milliói törtek fel szenvedélyesen
S betakarták a csillagokat.
A cigány ember megrettenve menekült
El a földanya elemi erővel rászakadó
Szerelme elől, aki csalódottságában
Mozdulatlanná merevedett.
Hegyek- völgyek, tengerek, folyók,
Meg-meg repedő föld-sebek emlékeztetik
A cigány embert e tomboló, szenvedélyes
Szerelemre, aki azóta is a
Magány vizein hajózik, s keresi hozzá
Illő társát, akit nem találhat meg
Soha, mert az aranyhajú asszonyok
Szerelmének hevét kevesli, a cigány
Asszonyok szerelmét sokkalja, mint
Az epedő földanyáét...*

Népszerű, ismert roma személyek is tudnak az előítéletek ellen hatni: ilyen példa a Megasztárral befutott énekes Gáspár László.

NÝILTAN RASSZISTA A TÖBBSÉG A ROMÁKKAL SZEMBEN

❖ A TÁRKI 2005 decemberében reprezentatív közvélemény-kutatást végzett a romákkal szembeni előítéletekről, ezer 18 év feletti állampolgár megkérdezésével. A magyar felnőttek négyötöde állította, hogy „a romák gondjai megoldódnának, ha végre elkezdénének dolgozni”, és 62 százalékuk többé-kevésbé egyetértett azzal, hogy „a bűnözési hajlam a cigányok vérében van”. „Nagyon mélyen gyökeredzik a cigányellenesség, ami nyílt formában is megmutatkozik. Ez az, ami szerintem meglepő, hogy az emberek ilyen kérdezési szituációban is vállalják véleményüket” – fogalmazott a szakértő. *Sík Endre* az origo-nak elmondta: az az állítás, hogy a „bűnözési hajlam a cigányok vérében van”, szélsőségesen rasszista forma, mert a kifejezés a vérrrel kapcsolatos. A szociológus szerint a pártpolitika csak igen kevésbé tudja enyhíteni az előítéleteket, a közpolitikában viszont bőven van tere a lehetőségeknek. Fontos lenne, hogy a rendőrök, ápolónők között több legyen a roma, de népszerű, ismert roma személyek is tudnak az előítéletek ellen hatni: ilyen példa volt a futballista *Farkas János*, vagy a Megasztárral befutott énekesek – véli *Sík Endre*.

AZ MSZP LISTÁJÁN HÁTTERBE SZORULTAK A ROMÁK

❖ Kevés esélye van székelt kapnia a Parlamentben *Teleki László* romaügyi államtitkárnak, mert a Népszava február 7-ei számában megjelent információk szerint a szocialista párt országos listáján mindössze a 65. helyet kapta. Sokkal kevesebb remény mutatkozik *Kállai Katalin* országos elnökségi tag befutására, mert neki a 82. helyet szánják. *Teleki László* 2002-ben az MSZP országos listáján került a Parlamentbe, akkor a biztos befutó 34. helyről indult. A jelek szerint roma képviselőknek biztos befutó helyet a szocialisták csakúgy, mint az uniós választás alkalmával, most sem szántak. A Fidesz februári kongresszusán dönt az országos és területi lis-

tájáról. Nagy az esélye, hogy a Fidesz listán, a Lungo Drommal kötött szövetség eredményeként több cigány származású képviselő is biztos befutó helyen szerepel majd.

ROMA ÖSZTÖNDÍJASOK A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN

❖ Öt tehetséges és felkészült fiatal nyerte el annak a lehetőségét, hogy február végétől a Magyar Televízió különböző szerkesztőségeiben tanulja az újságírás fortélyait. Mint ismeretes, tavaly december 8-án Roma Ösztöndíjas Médiaprogram elnevezéssel együttműködési megállapodást írt alá dr. *Göncz Kinga* ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter, *Joka*

Daróczy János, a Roma Produkciós Iroda Alapítvány vezetője, dr. *Herbai István*, a Partners Hungary Alapítvány igazgatója és dr. *Rudi Zoltán*, a Magyar Televízió elnöke. A program célja, hogy roma újságírók, műsorvezetők jelenjenek meg a képernyőn, dolgozzanak a kamerák mögött és egyedi látásmódjukkal segítsék a hiteles romakép kialakítását a médiában, hiszen lélekszámukhoz képest e kisebbségből kevés szakember dolgozik ezen a területen. Ötven egyetemi, főiskolai hallgató, sőt, többdiplomás jelentkező közül választotta ki a szakmai zsűri azt az öt fiatalel, akikkel a program elkezdődik. A folytatásban minden gyakornok mellett egy úgynevezett tutor dolgozik, aki személyesen követi a jelöltek szakmai előme-

netelét. A legkiválóbbak a „tanév” sikeres elvégzése után az MTV munkatársai lehetnek.

CIGÁNY MESTERSÉGEK

❖ *Szentandrassy István* „Cigány mesterségek” című kiállítása nyílt meg február 7-én a Rátkai Márton Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.), a tárlaton a művész a cigányság hagyományos mesterségeit mutatja be grafikákon és festményeken. Az esélyegyenlőségi minisztérium által támogatott kiállítás megnyitóján *Kovács József Hontalan* olvasott fel verseiből, majd a *Szilvási Gypsy Folk Band* játszott. *Szentandrassy István* az egyik legjelentősebb roma kortárs festőművész, akinek remekeit legutóbb július közepén több mint ötezren tekintették meg az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium *Esély Galériájában*. A több mint 25 éve alkotó festőművésznek többek között Bécsben, New Yorkban, Prágában és Münchenben is volt kiállítása. A közeljövőben Stuttgartban is bemutatkozik, ahol egy hónapig lesznek láthatók a romák hagyományát, kultúráját, ősi mesterségeit bemutató képei.

ROMA FIATALOK EMBERJOGI KÉPZÉSE BUDAPESTEN

❖ 2006. május 21-28 között a Budapesti Európai Ifjúsági Központ ad otthont az Európai Roma Fiatalok Fóruma (Forum of European Roma Young People, FERYP) által szervezett emberjogi képzésnek. A szervezők elsődleges célja megismertetni a roma fiatalokat az emberi jogok alapjaival, továbbá felkészíteni őket ezen jogszéttérek felismerésére, valamint a bevált gyakorlatok bemutatásával elősegíteni új projektek megvalósulását. Az egyhetes eseményre azok a 18-30 év közötti személyek jelentkezhetnek, akik roma fiatalokat segítő szervezetekben vezetőként, aktivistaként tevé-

kenykednek. Elsősorban roma származásúakat várnak, akik az emberi jogok területén gyakorlatlaltal bírnak vagy érdeklődnek e téma iránt. A sikeres pályázónak a képzés három munkanyelvének egyikét – roma, angol és francia – folyékonyan kell beszélnie. A résztvevők létszámát 35 főben határozták meg, ami országonként négy személy kiválasztását teszi lehetővé. A jelentkezési lapok rövidesen letölthetők lesznek a RomaPage honlapjáról. (www.romapage.hu)

A LEGNAGYOBB SZLOVÁK EGYETEM SZERINT IS TÚL SOK ROMA GYEREKET MINŐSÍTENEK FOGYATÉKOSNAK

◆ A legnagyobb szlovák egyetem, a pozsonyi Komenského friss szakértői jelentése szerint a szlovák közoktatás egyik legnagyobb problémája, hogy indokolatlanul kerülnek ilyen magas számban roma gyerekek a kisegítő iskolákba. A történet az egész régióban általános. Szlovákiában a mintegy 550.000 általános iskolás korú gyermekből több mint harmincezer nyilvánítanak fogyatékosnak és küldenek kisegítő iskolába. A legtöbben a kelet-szlovákiai Kassa, és Eperjes megye cigánytelepeiről kerülnek ide. A pozsonyi egyetem friss jelentése, amely javaslatokat is megfogalmaz a szlovák oktatásügy kapcsán, az egyik legnagyobb problémának írja le az alaptalan, tömeges fogyatékosná minősítést, ahonnan nehéz továbbtanulni, és ezért később nagy eséllyel munkanélküliséghez vezet. A koncepció szerint a közoktatásban jelenleg több ezer tanárt kéne átképezni a más kultúrával rendelkező gyerekekkel való munkára, és a pszichológiai tesztek reformjára is szükség van.

KÜLFÖLDÖN IS MEG KELL MUTATNI A HAZAI CIGÁNY MŰVÉSZETET

◆ Belátható időn belül létre

kell jönnie egy roma kultúrát szolgáló intézménynek. Itt kapnának bemutatkozási lehetőséget a már létező cigány művészeti csoportok, s az intézménynek kellene segítenie újabbak születését – mondta a Népszavának Kállai Katalin a kulturális minisztérium roma ügyi stratégiai főtanácsadója. Egy megszületendő roma kulturális központra nem csak a romáknak, hanem a többségi társadalomnak is szüksége van – vélekedett Kállai Katalin. A romák számára azért elengedhetetlen, mert a kultúra kitörési pontot jelent számos cigány ember egyéni sorsában. Másrészt pedig a romák önbecsülését növeli, ha be tudják bizonyítani az őket sokszor lenéző többségi társadalomnak, hogy képesek olyan művészi értéket teremteni, ami a magyar és az egyetemes művészet része. A nem romáknak pedig lehetőséget kell adni, hogy megismerjék a milliós etnikai kisebbség tárgyi és szellemi kultúráját. Hiszem – fűzte hozzá Kállai Katalin – hogy a többségben őszinte vágy él a roma kultúra megismerésére, és sokakban felkelthető az érdeklődés. E nélkül nem is nagyon beszélhetünk társadalmi párbeszéről. Helyes volna – véli Kállai Katalin – ha egy létrehívandó intézményben a roma színházak, roma zenei együttesek fellépési és próba lehetőséget kapnának. A roma képzőművészek számára pedig kiállítási lehetőséget nyújtana. Nem halasztható sokáig egy a romák történetét, néprajzát, kultúrtörténetét bemutató állandó kiállítás sem – vélekedett a főtanácsadó asszony. A ház a budapesti kulturális kínálat részét képezné, hangversenyekkel, képzőművészeti tárlatokkal, konferenciákkal, szakkönyvtárral, kézműves bemutatókkal.

SZÁZ KILÓ ARANY A VÉRDÍJ A RAJZOLÓ FEJÉRE

◆ Száz kiló aranyat ajánlott fel az afgán tálib tanács tagja annak, aki meggyilkolja a Mo-

hamed prófétát ábrázoló gúnyrajzok szerzőit. A summa nem kicsi, legalább 2 millió dollár. A tálib vezetők további 5 kiló aranyat ígérnek azoknak, akik meggyilkolnak egy dán, egy norvég vagy német katonát. A pakisztáni hírgyűlölet szerint a karikatúrák megjelenése óta jelentősen nőtt az öngyilkos merényletre jelentkező fiatalok száma Afganisztánban. A gúnyrajzokat közlő dán lap, a **Jyllands-Posten** főszerkesztője eközben ismét bocsánatot kért a muzulmánoktól. Az arab nyelven megfogalmazott levél „nagy félreértésnek” nevezte a történeteket. A főszerkesztő elismeri, hogy nem voltak tekintettel a moszlim világ érzékenységre.

VILÁGELSŐK VAGYUNK A TUDÓRÁKBAN

◆ Miközben a magyar orvosok a nemzetközi konferenciákon szemlesütve hallgatják hazánk „eredményeit”, a tudósúrésekre pont azok nem mennek el, akiknek erre a leginkább szükségük lenne. Tudórákellenes évnek nyilvánította 2006-ot a Magyar Tudógyógyász Társaság, mivel a lakosság számára viszonyítva a világon sehol nem halnak meg annyian ebben a betegségben, mint hazánkban. Ezen belül a férfi lakosság körében hazánk abszolút első a „ranglistán”. A rákelles program egyik célja tudatosítani, hogy a tudórák megelőzhető, s a korai stádiumban való felismerés esetén még hatékonyan kezelhető. A társaság leginkább arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy a tudórákosok 90 százaléka dohányos, emiatt a betegség elleni harcnak csak úgy van értelme, ha azt egy dohányzásellenes kampánnyal is összekötik.

A Romaweb, az Új Néplap, a Magyar Nemzet, a Népszava, az MTI cikkei alapján összeállította: Paksi Éva

KÖZLEMÉNY

A közelmúltban egy pedagógiai konferencián **Gyurcsány Ferenc** miniszterelnök elképesztő kijelentéseket tett a magyarországi cigánysággal kapcsolatban. A mélyszegénységben élők százezeiről beszélt Magyarország „szociálisan érzékeny”, felelős miniszterelnöke, amelybe – kiemondatlanul is – beletartozik a szegénységben élő nem cigányok mellett a cigányság jelentős része is.

Az érintett szegények gyermekeire vonatkozóan azt az elms ötletet vezette elő a miniszterelnök, hogy „meg kell szakítani a generációs láncot”, azaz a gyermekeket állami nevelésben kell részesíteni, már óvodás kortól bentlakásos intézményben, ugyanis így válnak alkalmassá a beilleszkedésre.

A szegénységben élő gyerekek alternatívája tehát az, hogy bentlakásos iskolákban, a szülőktől távol éljék le életük legfontosabb szakaszát, amikor a szülővel való kapcsolat, a családi támogatás alapvető fontosságú a további életút szempontjából.

Ez a megalázó, az alapvető emberi jogokba és társadalompolitikai elvekbe ütköző elképzelés minden tisztességes gondolkodó cigányt és nem cigányt mélyszegénységben felháborít. Az elképzelés azon túl, hogy valamiféle haszontalan népségnek, saját sorsán segíteni nem tudó társaságnak állítja be ezeket az embereket, a szülő-gyerek viszony alapvető megváltoztatásában látják a kivezető utat.

A gondolat abszurditása az érzéketlenség mellett valószínűleg abban gyökerezik, hogy népismereti-szociológiai-antropológiai tudásmorzsák hiányoznak a miniszterelnök tárházából. Alig vagy egyáltalán nem képzelhető el olyan átlagos cigányszülő, aki gyermekét hosszú időre elengedné maga mellől – éljen bármilyen szegénységben. A „generációs lánc megszakítása” – ahogyan Gyurcsány Ferenc fogalmazott – nem megfelelő, és főként nem követendő (!) idea. A gyermekek szülőktől való elvételére voltak történeti példák, de mind sikertelenek voltak, s nem lehet ez a következő út a 21. században sem. Ezt kell mérlegelni az ilyen és ehhez hasonló javaslatok közzététele előtt!

Farkas Flórián
országgyűlési képviselő
Fidesz-Magyar Polgári Szövetség
Szalay Ferenc
országgyűlési képviselő
Fidesz-Magyar Polgári Szövetség

A hónap hírei • A hónap hírei

Farkas Flórián

A „szociálisan érzékeny” kormányfő

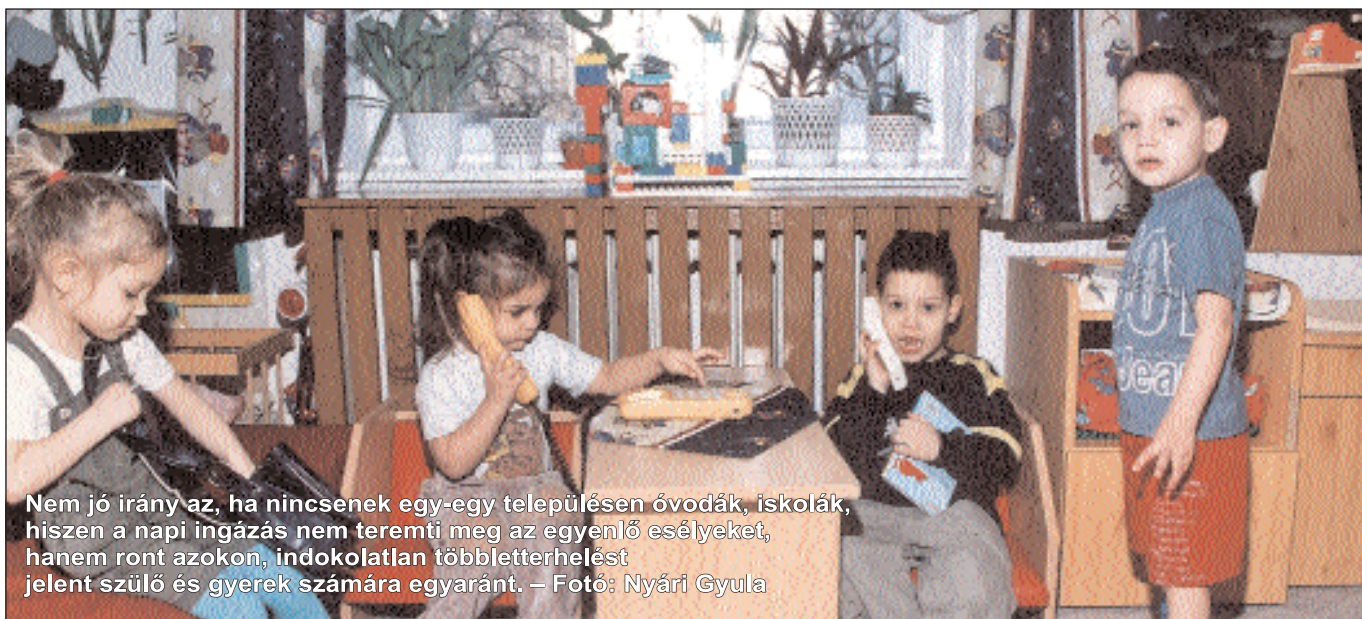
Az elmúlt négy év szocialista-liberális politikája több társadalmi csoportnak hasznosnak tűnhetett. Elég visszaemlékeznünk a nyugdíjaskortól megvásárolt szavazatokra, majd a **Medgyessy-kormány** által végrehajtott közalkalmazotti béremelésre. Ezzel az osztogatással egy baj volt csupán: a szociális érzékenység hangoz-

számlájára írható, hiszen a „dübörgő gazdaság” ellenére nő, kritikus mértékben nő a szegények száma, széles csoportok számára kilátástalan a boldogulás, a felemelkedés lehetősége. Ebben a helyzetben van a magyarországi cigányság is, annak ellenére, hogy beszélnek ugyan a cigányság felzárkóztatását segítő rövid,

által tett ígéreteket, mely szerint „ami jó volt, meg fogjuk tartani”, valóban megtartani. Ennek a kormányzati ciklusnak első száza napja az ország költségvetésében soha nem tapasztalható hiányt okozott, amelyen a Gyurcsány-kormány száz lépése sem tudott már segíteni. A hangzatos szövegek túl tényszerű, kézzel

egyaránt kell hangsúlyosan foglalkozni az oktatási és munkaerő-piaci helyzet, a lakhatási körülmények javításával.

A kormány lakáspolitikája megbukott, hiszen a települészámolási program gyakorlatilag leállt, csupán néhány „kegyelt” településen végeztek ilyen irányú munkát és a beígért milliárdos

Nem jó irány az, ha nincsenek egy-egy településen óvodák, iskolák, hiszen a napi ingázás nem teremti meg az egyenlő esélyeket, hanem ront azokon, indokolatlan többletterhelést jelent szülő és gyerek számára egyaránt. – Fotó: Nyári Gyula

tatása mellett nem fordított figyelmet a magyar társadalom periferiáján élő csoportokra, ezen belül is a cigányságra. A probléma természetesen nem új, hiszen az elmúlt 15 év során folyamatosan jelen volt, az egymást követő kormányok teljes egészében nem tudták megoldani. Voltak előrelépések, kisebb-nagyobb programok, de ezek alapjaiban sem tudták változtatni a cigányság helyzetén.

A legnagyobb mulasztás azonban az elmúlt 2x2 év

közép- és hosszú távú programok létezéséről, érdemi eredményt azonban nem tudhatunk magunk mögött. A jelenlegi kormány pedig még inkább súlyosította a helyzetet, mint megoldást talált volna rá, hiszen a mindenkori költségvetésében a cigányság élethelyzetének javítására vonatkozóan fedezetet nem biztosított.

Azon túlmenően, hogy átgondolt cigánypolitikára lett volna szükség az elmúlt négy év folyamán, érdemes lett volna a Medgyessy Péter

fogható eredmények nem adathozhatóak, még inkább nőtt az egyébként is meglévő szegénység az országban. A jelenlegi kormány elfelejtett szembenézni azokkal a tényekkel, amelyek a magyarországi szegénység és ezzel együtt a cigányság körében tapasztalhatóak. A kormány nem talál kiutat ebből a helyzetből, s a legkisebb erőfeszítést – netán lépést – sem tapasztalhatjuk a javulás irányába. A cigányság problémáinak megoldása sokrétű feladat,

összeg neveltséges töredékét fordította erre a célra a szocialista-liberális kormányzat.

Hasonló úton jár a munkaerő-piaci integráció; a munkanélküliek száma folyamatosan növekszik és azt is ki kell mondatni, hogy a cigányság körében ezek a százalékos adatok megdöbbentőek: az ország számtalan településén 70–80%-os munkanélküliség tapasztalható, de előfordul olyan település is, ahol 90–100%. (Pl.: Tiszabó, Tiszabura).

Ezek az adatok nem erősítik a szociális érzékenység köntösében magát szívesen ábrázoló Gyurcsány-kormányt, hiába hangzik el a miniszterelnök, a miniszterek és a kormányzóvívők szájából az igazságosság hangzatos eszméje. Attól, hogy sokszor és hangosan mondják, még nem lesz igaz.

A harmadik komoly probléma az oktatás kérdésköre, amelyre alapozva talán egy új generáció nőhetné ki magát, esetleg a társadalmi mobilitás útját is megismerhetné. A gyermekek vannak tehát a középpontban, akik nem véletlenül születnek. A cigányoknál és a szegénységben élőkénél sem. Vannak olyan kultúrák – még ha Gyurcsány Ferencnek meglepő is –, ahol a család szent, a gyermek öröm, sok esetben Isten áldása. Mit kezdünk ezekkel a gyerekekkel – adódik rögtön a kérdés.

Elsősorban biztosítani kell az emberhez méltó feltételeket. Ez egyaránt vonatkozik a szülőkre, akik ezt a felelősséget felvállalva, gyermeknek, gyermekeknek adtak életet, de egyaránt vonatkozik az államra, s az adott kormányra is, akinek kötelessége emberhez méltó körülményeket teremteni. Tehát a felelősség közös. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt az aprócska tényt, hogy a szocializáció folyamatában kiemelkedő jelentősége van a családnak. A másik fontos tényező ebben a folyamatban az intézményi nevelés. A nevelés, amely kisgyermek kortól elkezdődhetne, ha a liberális oktatáspolitikai nem iskolákat szüntetne meg, vonna össze, hanem a lakóhelyen történő tanulást segítené elő, ezzel teremtve meg az esélyt. Nem jó irány az, ha nincsenek egy-egy településen óvodák, iskolák, hiszen a napi ingázás nem teremti meg az egyenlő esélyeket, hanem ront azokon, indokolatlan

többletterhelést jelent szülő és gyerek számára egyaránt.

Adódik a kérdés, hogy milyen megoldás kínálkozik a kialakult helyzetre, a jelenlegi kormány politikája képes-e erre megoldást kínálni és az az érintetteknek – szülőknél és gyerekeknek egyaránt – elfogadható alternatívát ad-e?

A közelmúltban egy szakmai-politikai konferencián Gyurcsány Ferenc miniszterelnök felvázolta a probléma lehetséges megoldását. A mélyszegénységben élők százezreiről beszélt Magyarország „szociálisan érzékeny”, felelős miniszterelnöke, amelybe – kimondatlanul is – beletartozik a szegénységben élő nem cigányok mellett a cigányság jelentős része is. Az elképzelések azon túl, hogy valamiféle haszontalan népségnek, saját sorsán segíteni nem tudó társaságnak állítják be ezeket az embereket, a szülő-gyerek viszony alapvető megváltoztatásában látják a kivezető utat. A szegénységben élő gyerekek alternatívája tehát az, hogy bentlakásos iskolákban, a szülőktől távol éljék le életük legfontosabb szakaszát, amikor a szülőkkel való kapcsolat, a családi támogatás alapvető fontosságú a további életút szempontjából. A gondolat abszurditása az érzéketlenség mellett valószínűleg abban gyökerezik, hogy népiismereti-szociológiai-antropológiai tudásmorzsák hiányoznak a miniszterelnök tárházából. Alig vagy egyáltalán nem képzelhető el olyan átlagos cigányszülő, aki gyermekét hosszú időre elengedné maga mellől – éljen bármilyen szegénységben. A „generációs lánc megszakítása” – ahogyan Gyurcsány Ferenc fogalmazott – nem megfelelő, és főként nem követendő (!) idea. Egyébként arról nem tesz említést a miniszterelnök, hogy honnan biztosítana erre

a családok szétzilálását eredményező program megvalósítására több 10 milliárd forintot. A gyermekek szülőktől való elvételére voltak történeti példák, de mind sikertelenek voltak, s nem lehet ez a követendő út a 21. században sem. Ezt kell mérlegelni az ilyen és ehhez hasonló javaslatok közzététele előtt!

Egy másik lehetséges út a tanulás támogatása és ösztönzése megfelelő támogatói háttér kialakításával. Ennek alapjait az **Orbán-kormány** teremtette meg, hiszen az ösztöndíjprogram kezdetekor, 1998-ban mintegy 800 fő részesült csupán ilyen támogatásban, a ciklus végén, 2002-ben pedig 12 600 fő. Ez a rendszer jelentősen javította az esélyegyenlőséget, a családok és a gyerekek is pozitívan fogadták ezt a támogatási rendszert, a gyerekeket nem kívánta kiszakítani a családból.

A „jó dolgokat megtartjuk” elv alapján ennek a programnak is tovább kellett volna folytatódni, s így-vagy úgy, különböző politikai erőfeszítésekkel folytatódott is 2005 derekáig. Ekkor a Magyarországi Cigányokért Közalapítványtól elvonták az ösztöndíj odaítélésének jogát és az ICSSZEM keretei között folytatódott az odaítélő eljárás, azzal az alapvető különbséggel, hogy a családoknak kellett kölcsönöznie a támogatási összeget a kormánynak egy fél év erejéig. Ez már önmagában csökkentette az egyenlő esélyeket, hiszen nem minden család tudta megelőlegezni a kormánynak a féléves költségeket. Teljességgel elszomorító és elfogadhatatlan azonban az a tény, hogy 2005. decemberében több olyan elutasítás született, amelynek indoka az volt, hogy a pályázó – a romáknak kiírt pályázatban (!?) – nem húzta alá, hogy „cigány vagyok”.

A miniszterelnöki teljesítmény dőcögős lépések soro-

zata. Az, hogy a 2x2 év alatt nem sikerült, de még törekvés sem volt megfelelő cigánypolitika kidolgozására, nem vált dübörgő sikerre, sőt teljes kudarc, amelyen gyorsan és hathatósan kell változtatni. Nem fogadható el az a stílus sem, ahogyan a miniszterelnök időről-időre megsért személyeket, csoportokat, azután bagatellizálva az ügyet, megfelelő médiatámogatással bocsánatot kér.

Minden rászoruló, így a cigányság számára is lényegi, mélyreható lépésekre van szükség, de úgy, hogy közben biztosítsuk az egyenlő bánásmód elvét! A magyarországi szegények, a magyarországi cigányság nem a rossz megtestesítője, hanem egyenlő jogokkal és kötelességekkel bíró állampolgár!

A közös gondolkodás reményében, ezúton is ajánlanám a Magyar Köztársaság Alkotmányának néhány paragrafusát, mint vezérelvet a kormány figyelmébe.

A Magyar Köztársaság Alkotmánya (1949. évi XX. törvény)

I. fejezet 15.§ A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.

17.§ A Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik.

XII. fejezet 67.§ (2) A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.

70/A § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

**A szerző
politológus**

Évfordulók – események

Amikor Amerikában már egymást érték az abolicionista – a néger rabszolgák egyenjogúsításáért folytatott – akciók (elég csak a Dogless-féle titkos hálózatra utalnunk, amely 1830-tól néhány évtized alatt közel harmincezer rabszolgát mentett Kanadába), a cigányoknak a román fejedelemségekben (Havasalföld és Moldva) megélt rabszolgasága még nem kavart különösebb nemzetközi viharokat, jószérével ismeretlen volt a külhoni közvélemény széles rétegei számára. Hazájukban azonban ugyanúgy megindult a harc a szabadságjogaikért.

Viorel Achim „Cigányok a román történelemben” című, 2001-ben magyar nyelven is megjelent munkájában hosszasan fejtegeti, hogy a rabszolgatartás hagyományát a románok közvetlenül a földjeiket 1241-ben megszálló tatárok társadalmi rendszeréből örökölték. Sokan máig úgy tartják, hogy a cigányok a tatárokkal együtt érkeztek a fejedelemségek területére, s már akkor rabszolgaként éltek. Más történészek ezt erősen tagadják, téves és káros elméletnek, történelmi mendemondának ítélik.

Az első fennmaradt dokumentum, amely a cigányok havasalföldi jelenlétét őrzi 1385-ben kelt. Az uralkodó **I. Dan** fejedelem egy kolostornak adományozza egy másik szerzetesi birtok teljes vagyonát, s a tételes ajándéklevélben negyven cigány szálláshely is felsorolatik. A középkor ezen szakaszában jóval nyugatabbra is a jobbágyokkal együtt történtek az ingatlancsere, birtokváltások, a jobbágytelkek ugyanis a földesúr tulajdonát képezték. A világnak e szegletében azonban a jobbágyok és a

cigányok helyzete a 15. századra szembeötlően és lényegesen eltért.

Seregnyi hiteles dokumentum igazolja, hogy már úgy adták-vették-ajándékozták őket, mintha valamiféle állatszaporulat sorsáról, személyes vagyontárgyakról intézkednének. A Román fejedelemségekben a cigány ember egyértelműen rab volt, szabad cigány nem is nagyon létezett. Olyannyira nem, hogy a helyi nyelvben a „rab” egyúttal „cigányt” is jelentett.

Az uralkodók cigány rabszolgáinak jelentős része a folyópartokon élt, s aranymosással kellett foglalkozniuk. A többiekhez képest, a vándorló cigány mesteremberekkel együtt, nekik jóval nagyobb szabadságuk volt. Külön adót vetettek ki rájuk, s amíg ezt rendben lerótták, békén hagyták őket. Havasalföldön az aranyos cigányokat 1620-ban említik meg először az okiratokban. A földesurak cigányai a falvak szélén húzódtak meg, vagy külön cigány falvakat alkottak. Számuk annak függvényében változott, hogy az uraság hány cigányt örökölt vagy vásárolt meg. A kemény mezőgazdasági munkák elvégzése mellett a háztartási munkák java része is rájuk hárult. **Donald Kenrick** tudni véli (Cigányok: a Gangesztől a Dunáig és a Temzéig, Pont Kiadó – Bp., 2004.), hogy a nemesek különösen kegyetlenül bántak cigány rabszolgáikkal, valahogy úgy, ahogy később Észak-Amerikában az ültetvényesek az afrikai rabszolgákkal – bár erre egyetlen tényadatot, forrást sem közöl. Tudjuk, hogy cigányok nyilvános eladásáról 1480-ból maradt fenn az első okmány, mint ahogy Achim nyomán azt is, hogy – bár

ezzel uraik gyakran visszaéltek – a cigány rabszolgáknak lehetett magántulajdonuk is (néhányuknak például saját teheneik voltak).

„A cigányok rabszolgának születnek, aki rabszolga anyától születik, legyen maga is rabszolga. Minden tulajdonosnak joga van eladni vagy elajándékozni a rabszolgáit. A rabszolgák nem házasodhatnak egymás között gazdájuk beleegyezése nélkül. Ha a különböző tulajdonú rabszolgák engedély nélküli házasságainál nem sikerül az uraiknak megegyezni, erőszakkal válasszák szét őket, megszületett gyerekeiket osszák szét a tulajdonosaik között! Cigányok eladásánál a tizenhat éven felüli gyerekekért a felnőtt árát, a kisebbekért fele árát kell fizetni.” Kegyetlen mondatok ezek a két fejedelemség különböző korokban elfogadott rabszolgatörvényeiből.

Binder Mátvás

„A romániai cigányok rabszolgasága és a 19. századi cigány migráció” címen a világhálón közreadott tanulmányában (naprakeszegyem.hu), hosszan idézi **Kogălniceanu** román politikus visszaemlékezését: „...emberi lényeket láttam, akik láncot hordtak karjukon és lábukon, másoknak vaspánt fogtát a homlokát, megint mások vas nyakörvet viseltek. A cigányok legnyomorultabbjainak korbácsolás és

más, még kegyetlenebb büntetés jutott osztályrészül: éhezették, tűz fölé lógatták, magánzárkába zárták, meztelenül a zajló, jéghideg folyóba dobták őket. Gúnyt űztek a házasság szentségéből és minden egyéb családi köteletől is: az aszszonyokat elszakították férjüktől, a lányokat elszakították, elragadták szüleiktől, a kisdedeket letépték szülőanyjuk kebléről, és úgy adták el őket a Románia legkülönbözőbb vidékeiről érkező kereskedőknek, mint a barmokat.”

Az illusztrációként közölt lapkivágat is elég beszédes. A bukaresti Luna című újság 1845-ben közreadott hirdetése így szól magyarul: „A bukaresti Serdar Nicolae Nica fiaitól és örökösöitől eladó 200 cigány család. A férfiak kiváló udvari, azaz birtoki rabszolgák: aranymosók, vargák, muzsikuskog

De la fii și moștenitorii
de răposatului
SERDAR NICOLAE NICA
de București
sunt

200

de familie de țigani
de vânzare.

Bărbații sunt sclavi excelenți de curte, adică țigani de moșie aurari, cismari, muzicanți, și muncitori agricultori. Vinzarea nu oșă conțina de mai puțin de cincisclavi pã rind. Prețul pe persoanã atunci oșă fie doua ducate. Oșă fie preparați ca deobicei și bazat pe primirea banilor, cumpãrãtorul. Va fi asigurat de un serviciu adecvat.

és mezei munkások. Az eladáskor legalább öt rabszolga kerül egyszerre eladásra, ezért az ár két dukát lesz. A szokásos módon lesznek előkészítve, és a vásárló a fizetés után a legfigyelmesebb szolgálatra számíthat” (*Novák György* fordítása).

Ezt az apróhirdetést akkor adták fel, amikor már csak kevés pénzt lehetett kapni a tulajdonjog átadásáért. Az ipar meghonosodása ugyanis jelentősen elérte a rabszolgamunkát, így jelentősen esett a rabszolgák ára. Ahogy erősödött a polgárság, úgy vált egyre terheesebbé a románok számára a rabszolgaság fenntartása. A humanista értelmiség mélyen elítélte ezt a barbár szokást, s a polgári nyilvánosság, a sajtó révén szembesítette is ezzel a román társadalmat. *Ian Hancock* a „Mi vagyunk a romani nép” (Pont – Bp., 2004.) című könyvében azt írja, hogy a rabszolga-felszabadítás hívei e tájon is az 1830-as években kezdték hallatni a hangjukat. *Alexandru Ghica*, Moldova kormányzója a hatáskörébe tartozó birtokokon 1837-ben tette meg az első lépést: megadta a szabadságot az azokon dolgozó cigányoknak. Ez azonban csak az összes cigány rabszolga nagyjából egy ezrelékét érintette. Példát adott azonban másoknak. (A személyes példaadás később is nagy jelentőségű volt. Amikor például *Vasile Alecsandri*, a költő megörökölte apja birtokát, s azonnal felszabadította cigány rabszolgáit, 991 földesúr követte, olyan mozgalmat terebélyesítve, amely már visszafordíthatatlan folyamatok elindítója volt.) 1847-ben a havasalföldi egyház oldotta fel a rabszolgakötelmek alól a tulajdonában lévő cigány népességet, ekkor már nem tudván

összeegyeztetni elnyomásukat a saját vallási tanításaival. Az Európán végigsöpörő forradalmi láz egy év múlva Bukarestet is elérte. A tömegek által megdöntött kormány helyébe lépő új, eltörölte ugyan a rabszolgaságot, de amikor pár hónapos léte után megdöntötte a reakció, e tekintetben is újra visszaállt a régi rend.

A történelem nagy tanulsága: a politika megmákosolhatja ugyan magát, megkísérelheti, hogy jogszabályaival béklyót vessen a történelem lábaira, a gazdasági fejlődés azonban öntörvényű és megállíthatatlan. Ha hagyják gyorsan, ha gátolják, kevésbé sebesen, de mindenképpen szétszedi a múlthoz kötő láncszemeket. A feudalizmus végelgyengülésével és haláltusájával végérvényesen okafogyottá vált a cigányság rabszolga-

sorban tartása, az iparnak és a korszerű mezőgazdaságnak tízezer számra kellettek a szabad munkáskezek. Eltérő becslések szerint 250–600 ezer cigány rabszolga várt a felemelkedésre. A dolog tehát eldőlt. 1855. december 23-án Moldvában, 1856. február 8-án (más források szerint 20-án) pedig – épp kettőszáz éve! – Havasalföldön is eltörölték a rabszolgaságot.

A történelmi esemény csak részben töltötte be a gazdaság által remélt szerepét, a felszabadított rabszolgák ugyanis tömegesen hagyták el szülőhazájukat, amely számukra addig csak szenvedést és megaláztatást adott. Így került nagyon sok vándorcigány kompánia előbb Erdélybe, majd a történelmi Magyarország más területeire, mai megyéinkbe, illetve Nyugat-

Európába is. Nagy vargabetétkkel jöttek. *Kalányosné László Julianna* említi meg példaként az egyik tanulmányában, hogy a szedresi cigányok ősei, a 18–19. század fordulóján még Eperjes, Ungvár, Kassa térségében éltek. Onnan húzódtak le Nógrádba, Nógrádból Budatéténybe, Budatétényről a Jászságon a Tápió mentén, majd azon keresztül jutottak el Kiskunságra, a Duna-Tisza közére, és csak 1939-ben érkeztek Szedresbe, ahol a falun kívül, az erdő szélén telepedtek le.

A hazai cigány népesség kisebb, de jelentős része ennek a kétszáz évvel ezelőtti eseménynek köszönheti, hogy Magyarországon új hazára lelhetett.

Hegedűs Sándor

Vasile Alecsandri (1821-1890)

A cigányok fölszabadításakor

***Dicsőséges nap virradt ránk, a szabadság drága napja!
Ragyog az ég: örömkünkbe fénysugarak keverednek.
Száll a lélek, fölfelé száll, öntudatlan vágy ragadja,
hogy hirdesse diadalát a szent emberszeretnek.***

***Láncot hordott a cigány nép sok keserves század óta,
bármerre ment, kárhozottan, roskadozva vitte lépte;
de ma minden cigánytanyán szabad szívből száll a nóta,
mert a béklyók sok-sok ezrét kezünk bátran mind letépte.***

***Még a nap is mosolyog ránk, örül szívünk örömének -
én se voltam ilyen boldog, mióta a földön élek;
egész Moldván véges-végig zúg a hangok harsonája,
minden ember fölragyog rá s ezt a zengő zajt csodálja.***

***Nőjön nagyra büszkeségünk és viruljon, mint a pálma:
példát adtunk, hogy az ember földi társát ne gyötörje!
Szabad föld lett hazánk földje és előttünk nyitva áll ma
a dicsőség fényes útja s a boldogság szebb jövője!***

(*Bardócz Árpád fordítása*)

„A gyerekek sikere a családok öröme”

A Hungarian Business Leaders Forum adomány akciója az észak-borsodi térségben. A Hungarian Business Leaders Forum (HBLF) 13 évvel ezelőtti megalakulása óta. Egyik kiemelt feladata a különböző szektorok közötti párbeszéd megteremtése a fenntartható fejlődés érdekében.

Ez a fajta partnerség az állam, az üzleti világ és az önkéntes alapon működő non-profit szervezetek válsza saját hatékonyságbeli hiányosságaikra, hogy megszüntessék a szegénységet, biztosítsák a gazdaság fenntartható fejlődését. Megőrzik természeti erőforrásainkat és óvják a környezetet lehetővé téve az egészséges és teljes életet gyermekeink számára.

Társadalmi felelősségvállalás

A HBLF több mint egy évtizede vezető szerepet játszik

abban, hogy az üzleti vezetők segítségével és kreativitásával megoldást találjanak Magyarországon a gazdasági egyenlőtlenségekből eredő társadalmi feszültségekre, a tiszta és átlátható gazdaság megteremtésére, az esélyadásra és a közös érdekek felismerésére. Mert mai világunkban különösen érvényes a „The Prince Wales International Business Leaders Forum” alapítója, *Károly walesi herceg* által megfogalmazott gondolat, hogy a közösségeket érintő társadalmi problémákat csak az üzleti világ teljes körű bevonásával lehet

sikeresen megoldani. A nemzetközi szervezet magyarországi formációja, a Hungarian Business Leaders Forum azokat a vállalatokat tömöríti, melyek vezetői felismerték, hogy folyamatos fejlődést biztosító, hosszú távú üzleti sikereket csak úgy lehet elérni, ha támogatják a helyi közösségeket. Ha felelősséget éreznek a társadalom iránt, és példát mutatnak etikus üzleti magatartásukkal. Mára egyértelművé vált, hogy a társadalmi problémák megoldásában csak társadalmi párbeszédrel és együttműködéssel érhető el siker.

Konzultatív kapcsolatok

A HBLF kisebbségi munkacsoportja fokozza a hátrányos helyzetben élő kisebbségi társadalmi csoportok iránti figyelmet. A szakmai formáció konzultatív kapcsolatokat épít ki társadalmi szervezetekkel és támogató intézményekkel. A kisebbségi munkacsoport, amely a romáknak a munka világában megközelítendő esélyegyenlőségét igyekszik a maga eszközeivel elősegíteni, az elmúlt hónapokban Borsod megye roma közösségéhez találta meg a köz-

Dr. Tóth Józsefné lapunk munkatársával a ruhaneműket rendszerezi. Fotó: Tóth Eszter

vetlen utat. **Kozáry Vilmos**, a Dr. Pendl & Dr. Piswanger Int. Vezetői Tanácsadó Kft. ügyvezető igazgatója, a kisebbségi munkacsoport vezetője megerősítette, hogy az elmúlt hónapokban kapcsolatba kerültek az Aradi Pál elnök vezette Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Civil Közéletiek Szövetségével, **Dr. Tóth Józsefné Faggyas Erzsébet** háziitanítóval, az ózdi roma kollégiummal, valamint a kazincbarcikai Deák Ferenc Szakképző és Művészeti Szakközépiskolával. Kozáry úr személyesen is meggyőződhetett a kollégiumban folyó színvonalas munkáról, ahol hátrányos helyzetű középiskolás, elsősorban roma diákokat látnak elismerést érdemlő körülmények között **Holló Vendel** intézményvezető irányításával a szakképzett pedagógusok. De természetesen látogatást tett a Deák Ferenc Szakképző és Művészeti Szakközépiskolában is, ahol roma diákok is tanulnak. Az ózdi kollégiumból és a kazincbarcikai oktatási intézményből 3-3 roma diák kiválasztása folyamatban van, akiknek tanulmányi ösztöndíjat szeretnének biztosítani a tagvállalatok felajánlásai alapján. Lehetőség lesz gyakorló tanárok olyan továbbképzésének támogatására is, ahol a roma kultúra sajátosságainak megismerésével, az erre az etnikumra kidolgozott és sikeres pedagógiai módszerek átadásával lehet országos szinten a korai integrációt elősegíteni.

Tagvállalatok segítése

Elismerésre méltó egyéni áldozatvállalást tanúsít Ózdon Dr. Tóth Józsefné Faggyas Erzsébet, aki cigány családok otthonában fejt ki segítő, felvilágosító, tanítói tevékenységet. A Szent Rita emléklaplakettel kitüntetett

háziitanító minden energiáját, anyagi lehetőségeit is egyes roma diákok felkészítésére, a szociális helyzetükből fakadó hátrányok enyhítésére használja fel. Elsősorban az ő környezetében élő roma családok életkörülményeinek részleges javítása volt a HBLF tagvállalatai karácsonyi adomány akciójának a célja. Az adományok elosztásában részt vett B-A-Z

A gyerekek örültek a játékoknak. – Fotó: Józsa Zoltán

Megyei Civil Közéletiek Szövetsége több szociálisan elkötelezett érzelmű tagja is, így **Aradi Pál** elnök, a koordinálást pedig Dr. Tóth Józsefné végezte, aki szintén az említett érdekvédelmi szervezet tagja.

– Több éve foglalkozom háziitanítással hátrányos helyzetű ózdi roma családoknál. Mindennap eljárók a családokhoz a gyerekeket felkészíteni a másnapi órákra, s szociálterápiás feladatokat is ellátok a családoknál. A gyerekek tanításán kívül segíték a családok megélhetési problémáinak enyhítésében is. Így a munkahely keresésben, illetve lehetőségeimhez mérten abban, hogy mindennap enivaló kerüljön a családok asztalára. Volt szerencsém megismerkedni Kozáry Vilmos úrral, a HBLF kisebbségi munkacsoportjának vezetőjével, aki megismerte a roma emberek között vég-

zett segítő tevékenységemet, s nagyra értékelt az e téren végzett társadalmi önkéntes munkámat. Az ünnepek közeledtével elgondolkodtam azon, hogy miként lehetne ezeknek a gyerekeknek a karácsonyát szebbé tenni – kezdte a beszélgetést Dr. Tóth Józsefné.

Így jutott arra az elhatározásra, hogy levélben segítséget kért Kozáry Vilmos úrtól. A kérésből valóság lett,

kis ünnepség keretében került átadásra az ajándék a somsályi óvodában az óvodások és szülei részére, de örömmel vették a farkaslyuki, ózdi, kazincbarcikai érintettek is a csomagokat. Az adományozás csak áthidaló megoldás, de a végleges megoldás a szegénység társadalmi méretű problémájának kezelése kell hogy legyen – hangsúlyozta az ózdi háziitanító.

A gyerekek sikere...

Faggyas Erzsébet véleménye szerint a roma gyermekek felemelkedésének egyetlen útja van: a tanulás, a képzés és oktatás. A példamutatást is első helyre kell tenni, hiszen a gyerekek példából táplálkoznak. A hátrányos helyzetű gyerekek iskoláztatása csak akkor lehet sikeres, ha a családokat is bevonják a felzárkóztatási folyamatba.

– A gyerekek sikere a családok öröme. A pedagógiai munkásságom részeként 2005-ben megpályáztam az „Útravaló” Nemzeti Ösztöndíj Program „Út a középiskolába” alprogramját, melyben mentor-tanári tevékenységet végzek az egyik roma családnál. A különböző társadalmi helyzetű tanulók integrált szemlélyközpontú differenciált oktatása, és a szubkulturális szemlélet elterjesztése elősegíti majd a kölcsönös megértést és elfogadást, ezáltal csökkenthető lesz véleményem szerint az előítélet is. A közoktatásban fontos feladatként jelentkezik a kirekesztéstől mentes pedagógiai környezet megteremtése. A kisebbségi létből fakadó hátrányok, iskolai sikertelenségek leküzdéséhez fontos az oktató, nevelő és kreatív munka – fejtette ki véleményét Dr. Tóth Józsefné Faggyas Erzsébet.

„Le shavorengo baxt si la

Le Hungarian Business Leaders Forumoske delipesko akciovo ande shudrimasko Borshodo. O Hungarian Business Leaders Forumo (HBLF) angla kado deshutrine bershenca kerdyilas. Leski butyi si,hoj te zhutil le manushen te zhanen te vorbisaren pa futura.

Kado partneripe si mashkar o stato, le lovengi luma thaj non-profitoske organizaciji te nacharen o chorripe thaj opre t'inkren e ekonomija. Te losaren pe krujalipe thaj te keren saste trajo amare shavorenge.

Losaripe pel manusha

O HBLF aba desh bersha organizisarel, hoj le barvale manushenge zhuti-

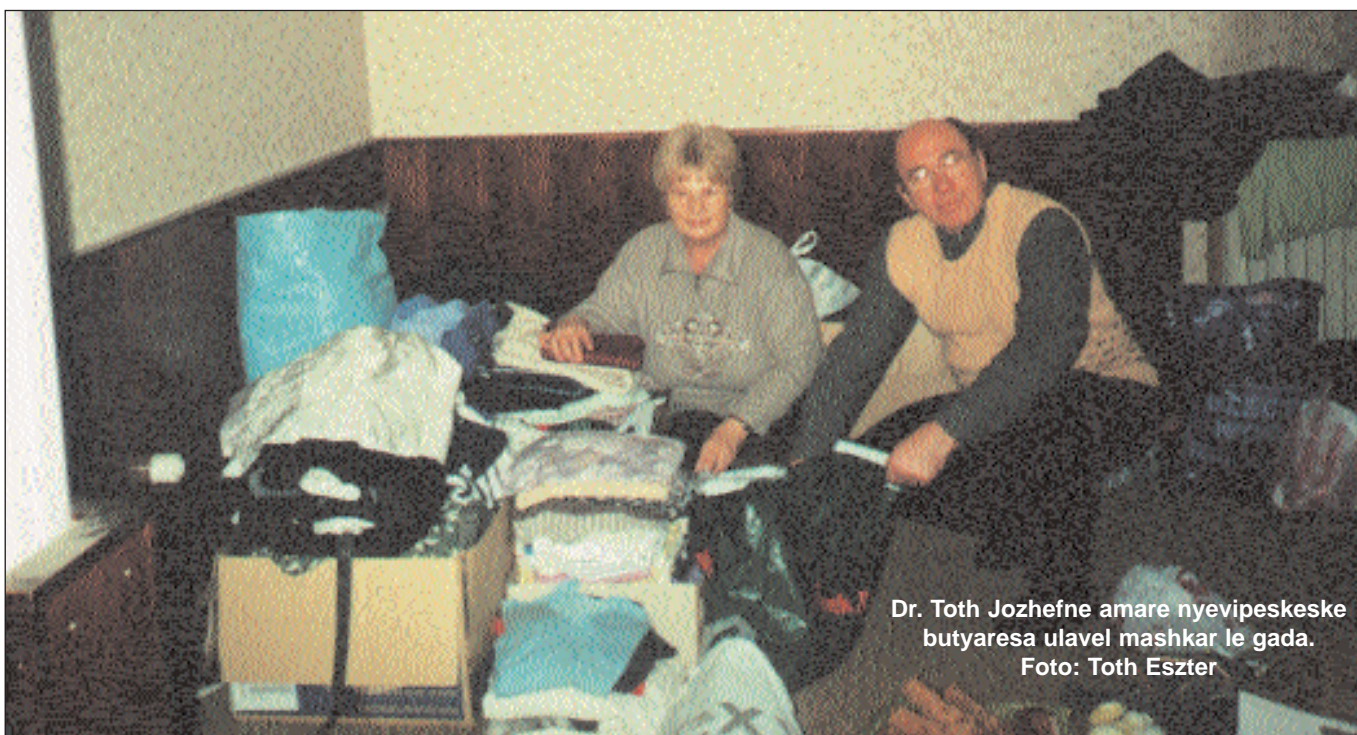
pesa thaj kreativitashosa te zhanen te zhutisaren ande Ungricko Them andej ekonomija, te na trajon ande chorripe le manusha. Anda kodo, ke akanak zurales fontoshoj, so le „The Prince Wales Business Leaders Forumosko” sheruno, *Karoly walesosko hercego* phendas, hoj po bajo, so andej luma si, feri le barvale manushenca, le bare vallatonge sherunenca shaj zhutisaren. Ande ungricko

Forumo kodol vallatura si, kaske sherune kamen te zhutisaren thaneske manushenge. Te von keren butyi patyivales ande pengi butyi. Adyes aba sakon zhanel, hoj pel bajura numa paronge vorbisaripesa, kethane butyaripesa shaj zhutisaren.

Konzultativo kapchipe

Le HBLF-osko majcinesko gruppo ashunel pe

kodol manusha, kon nasules trajon. Kado grupo konzultativo kapchipe kerel manushenge organizacijanca thaj intezmenyonca. Le majcineska butyako grupo, so le romenge egalipe kamel te kerel andej butyi, ande nachilo shon ande Borshodo medyevo rakhlas o drom kal roma. *Kozary Vilmosh*, le Dr. Pendl thaj Dr. Piswangeroske gruposko sheruno, le majcineska butyake gruposko sheru-

Dr. Toth Jozsefne amare nyevipeskeske butyaresa ulavel mashkar le gada.

Foto: Toth Eszter

no zuraladas, hoj andel nachile shona ande kapchipe ushtyile le Borshode medyevoska organizacijasa, kaj Aradi Pal si o sheruno. **Dr. Toth Jozhefne Faggyash Erzhebet** khereska sityaricasa, le ozdoske romane kollegiumosa thaj le kazincbarcikaka Deak Ferenc mashkarutna shkolasa. Kozary raj shaj dikhlas, hoj ando kollegiumo soski lashi butyi keren le sityara **Hollo Vendel** sherunesa, kaj but chorre, mashkarlende but romane sityimaske shavore si. De voj sas inke vi ande Deak Ferenc Mashkarutni Shkola, kaj vi romane sityimaske shavore sityon. Anda ozdosko kollegiumo thaj anda thaj anda kazincbarcikaki shkola trine-trine romane shavorengi kamen te den love te zhutisaren lenge sityipe. Avla shajipe vi kesave sityarengi te zhutisaren, kon le romengi kultura lashes kamen te pinzharen thaj nyeva pedagogiake modseronca te sityaren le shavoren.

Le vallatongo zhutipe

Zurales bari butyi kerel ande Ozdo Dr. Toth Jozhefne Faggyash Erzhebet, kon andel romenge khera zhutisarel thaj sityarel le familiji. E khereski sityarica, kaskedas o Sunto Rita plaketo, bute peske lovenca thaj peska energijasa zhutisarel le romane shavoren

ando sityipe thaj te trajon majmishto. Kesave familiji line krechunosko delipe kathar HBLF, kaskedadi sityarica zhutisarel. Andel delipesko ulavipe kerde butyi **Aradi Pal B-A-Z** medyevo CKSZ sheruno thaj Dr. Toth Jozhefne, sar koordinatorica.

– Aba but bersha kerev butyi sar khereski sityari-

Le shavore losshajle le khelimatonge.
Foto: Jozha Zoltan

ca kaj chorre romane familiji. Sako dyes phirav kal familiji te zhutisaren le shavoren ande sityipe thaj le familijan ando trajo. Palal shavorengi sityipe zhutisarav le familijange problemura te zhanen te trajon. Ande butyako than rodipe thaj te zhanen te xan sako dyes variso. Sasma baxt thaj pinzhardom **Kozary Vilmosh** rajes, le HBLF-oske sherunes, kon pinzhardas muri butyi mashkar le roma. Kana avile le bare dyesa gindyisardom pe kodo, sar shaj zhutisaros le shavorengi t'avel majshukar lengo krechuno. – phendas Toth Jozhefne. Kade gindyisardas, hoj ande lil

zhutipe mangel kathar o Kozary Vilmosh. Anda o pushipe chachipe avlilas thaj reslas ande Ozdo le HBLF-oske krechunosko delipe. Le OZDSZOLG-osko sheruno, **dr. Semere Imre** jive das le delipeske than. O direktorosko raj kodole dye lonca but zhutisardas amenge ande delipesko ulavipe. Kethane „mure

trubul te zhutil, hoj t'avel le munushenge butyi, t'aven lenge love, te zhanen te trajon penge familijanca lashes. – phendas e ozdoski khereski sityarica.

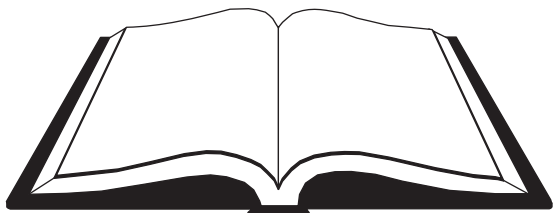
Le shavorengi baxt...

Faggyash Erzhebet kade gindil, hoj le romane shavoren jekh drom si: o sityipe. Trubul le shavorengi kasavo manush, pe kaste shaj dikhen opre thaj kasave kamen t'aven, sar voj.

Le shavore feri atunchi shaj aven sityarde, te vi le familijange zhutisaren.

– Le shavorengi baxt si le familijangi lossh. Ande 2005. bersh iskirisardom jekh palyazato, „Drom ande mashkarutni shkola”. Kade sar mentoro kerav butyi kaj jekh romani familija. Mashkar le shavoren kade trubul te sityarav, hoj le shavore (romane thaj ungrika te hatyaren jekhkavres ando trajo thaj andej kultura. Zurales fontosho-j ando sityaripe, hoj le diferencial shavore te kamen thaj te chinstinen jekhkavres andej shkola. Ande majcinipesko trajo si but palpalipe, de le sityareski butyi si te zhutil kodole shavoren ando sityipe thaj ando trajo. – phendas Dr. Toth Jozhefne Faggyash Erzhebet.

**Fordította:
Géczy József**

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

Múlt év végén az Okker Kiadó jelentette meg **Lakatos Mihály** emlékkötetét. A „*Szamosszeg a hazám, Szigetszentmiklós az otthonom*” cí-

mű könyvet felüő olvasóra egy pályájának tapasztalatait közkinccsé tenni igyekvő cigány pedagógus önéletírása köszönt, sok-sok kiegészítéssel.

Lakatos Mihálytól már több visszaemlékezést is olvashattunk, amelyek hasonló szándéktól fűtve születtek. Szociológiai indíttatású memoárját (Egy cigányember életútja a gyermekkortól a felnőttkorig), a Tanulmányok a Romológia Köréből X.

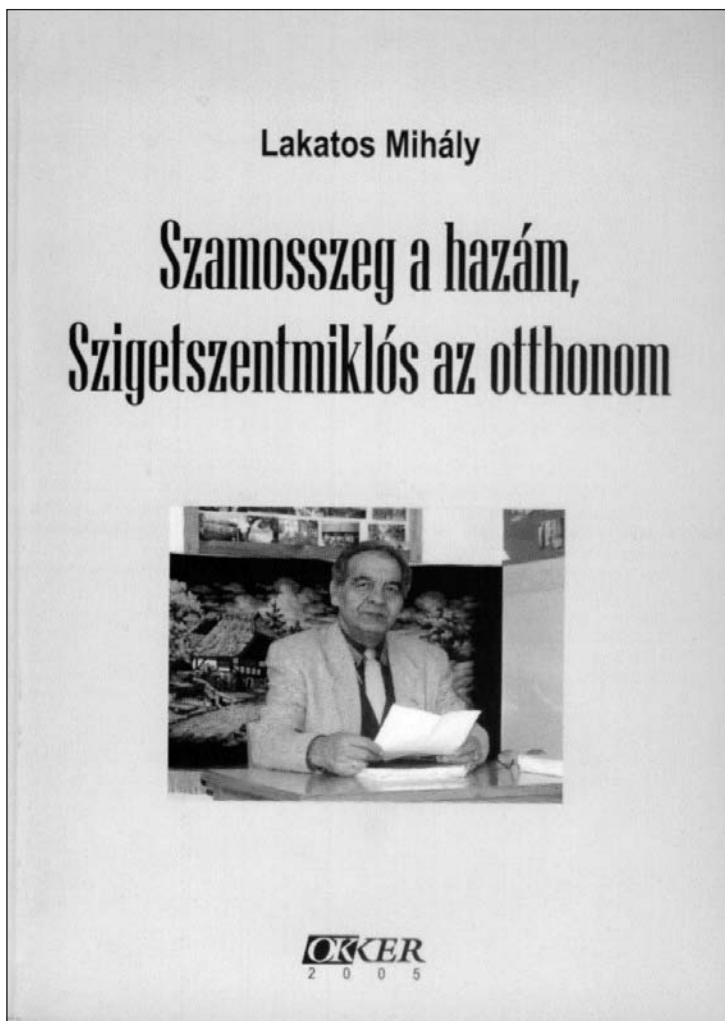
kötetében 1994-ben, illetve részleteit a Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája című könyvben 1998-ban, „A nehéz sors egybekovácsolta őket” című emlékezését az Egy igaz történet részletekbenkötetben, 1995-ben adták ki. 1999-ben önálló könyvvel jelentkezett, melynek „Cigány gyermekek nevelése és a napközi otthon pedagógiája – egy cigány pedagógus gyakorlatában” volt a címe. Lakatos Mihály egy tizenkét gyermekes cigány családban született. Testvéreivel tízen éltek meg a felnőttkort. Az általános iskolát szülőhelyén, Szamosszegen járta ki. Ezután Hajdúdorogon végzett el egy kétéves mezőgazdasági szakiskolát, majd a nagyecsedii állami gazdaságban helyezkedett el gyakornokként. Mátészalkán mezőgazdasági technikumot végzett, s közben

megnősült. Gépi fejő, később gépfejő-oktató lett. Elnyerte a „Szakma Ifjú Mestere” címet. Munka után 16–60 éves analfabétákat tanított írni-olvasni. Volt, akit úgy húzott ki esténként a kocsmából, hogy Józsi bácsi, tessék már jönni, mert kezdődik az óra. Jelessel végezte a Gödöllői Agrártudományi Egyetemet és 1979-től a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolát is, ahol 1982-ben

tanítói diplomát szerzett. Hatgyermekes családapa. 1986-tól Szigetszentmiklóson élt és tanított. Több mint negyvenéves pedagógiai munka áll mögötte, melyet hátrányos helyzetű roma gyermekek, és enyhe értelmi fogyatékos tanulók között töltött. Ma már nyugdíjas. 1999-ben **Solt Ottília-díjjal** tüntették ki.

A kiadó előszava „sodró lendületű, élményközlő munkát” ígér, ami sajnos csak ígérvény marad. Hogy adósság marad, javarészt éppen a könyvet megjelentető szellemi műhely igénytelenségéből fakad. Egy kötet ugyanis nemcsak a szerző ügye. A könyv ott kezdődik, ahol véget ér a kézirat. Küllemet és belső – logikai és érzelmi – tartalmi ívet létrehozni, ez a szerkesztő, érdekesebbé tenni (a figyelmes olvasó számára megválaszolatlan kérdéseket tisztázni, a nagyobb érdeklődésre számot tartó részeket bővítetni, a banalításokat, önisméltéseket gyomlálni), a szöveget stilizálni ez az olvasószerkesztő, az elírásokat, sajtóhibákat csupítani a korrektor dolga. Úgy tűnik, ezúttal renyhességükkel tüntettek, s pusztán kipipálandó – különösebben tét nélküli – feladatnak tekintették a munkájukat. Nagy kár, mert a tiszteletre méltó szerző becsületes törekvései megérdemelték volna az odafigyelmet. Olyan munka került ki a kezük közül, amely mintha vasvillával lenne összehányva.

A kiadói előszót egy szerzői előszó követi, amely arról szól, hogy Lakatos Mihály milyen örömet érzett, amikor a könyv megjelentetését lehetővé tevő két pályázatot (az Örökhagyók – életműkötet és a Pedagógusok – anyanyelvünkről, a gyakorlat tapasztalatai címűt) összekapcsolta. Ezután hat és fél oldalon keresztül az „Önéletrajzi munkám megszületésének körülményei” című fejezet következik, amely nagyobb részt már önéletrajzi adatokat vonultat fel: születésről, szülőfaluról, lakáskörülményekről, gyerekkori emlékekről, iskolai tapasztalatokról, munkahelyekről, továbbtanulásról, a

néhai feleségről, az egykori diploma-munkáról, a szerző által szervezett cigánytáborokról, de néhány pedagógiai alapvetésről is szó esik benne. Itt is, később is több idézőjel közé szorított gondolat olvasható, amelyről nem derül ki, kitől származik.

Miután túl kerülünk az előzetesnek, „étvágyfalatoknak” szánt valamennyi szövegen, „Szülőfalum és lakóhelyem bemutatása” következik. Előbb Szamosszeg, utóbb Szigetszentmiklós kerül sorra. Sajnos nem az emlékek és élmények felidézésével, hanem száraz statisztikai adatok – helységnévtári és KSH-információk –, lexikális helytörténeti és vendégcsalogató turisztikai honlapok szintjén. A források frissessége is jól datálható, hiszen a 2005-ben megjelent kötet Szamosszeg esetében az 1994-es választások eredményével ér véget. A „Városunk, Szigetszentmiklós” belső címet viselő alfejezet többes száma azt a gyanút éleszti, hogy valaha pályázat, vagy újságcikk formájában önálló életet élt. Ennek szerkesztési elve jelentősen eltér a szamosszegi adathalmaztól (itt ilyenek nincsenek). Személyes élményekről itt sem esik szó, viszont terjedelmében csak töredéke az előbbinek. Előbbi négy köztes címmel tagolt, utóbbi egyetlen mondatroham. Igaz ezt négy apró (bélyegképnyi) és egy nagyobb épületfotó követi. Képszöveg nélkül, hogy aki nem ismeri a három templom s egy teljesen rejtélyes épület nevét, illetve rendeltetését, meg ne tudja. (A nagyobb kép kijátszotta a könyvkészítők éberségét, ott a ház oromzatán kibetűzhető: „Városháza”). A Szamosszegnél közölt fotóról csak az állapítható meg, hogy ingujjra vetkezett kalapos emberek állnak házak és fejek között (valamiféle fellépés lehet), de hogy mit cselekszenek, az a borzasztó rossz képminőség miatt legfeljebb a „négerek harca az alagútban” kategóriába férne bele. Jobb érzésű képszerkesztő vagy érzékelhető méretűvé húzná a felvételt, vagy szemétkosárba hajítaná.

Mindezek után veszi csak kezdetét – már a 21. oldalon vagyunk! – az ismét ismeretlen szerzőjű s erősen vitatható igazságtartalmú „a cigány jövője gyermekeiben rejlik” mottó alá szorított „Életutam” című emlé-

kezés. A családi gyökerek és kötetlékek ismertetése hol szöveges, hol felsorolásszerű. A testvérek jegyzéke egy-két mondatral egészül csak ki (mi lett a foglalkozásuk, s élnek-e?), majd ez az esetlegesnek tűnő szövegillesztés is megszakad, hogy egy újabb forrásjelölés nélküli idézet („A jelen csak a múlttal érdekes, és ehhez látni kell a jövőt is”) máris megszakítsa a dolgok menetét, s egy újabb – a könyv megírásának céljait taglaló – e helyütt céltalan gondolatfüzért ékeljen közbe. A feleség családjáról szóló mondatok a hagyományos cigányfoglalkozások pusztá felsorolásába torkollnak. Olyan listát kapunk, amelyben a gyékénymunka és a bádoggóság mellett a „rontás” is egy roma mesterség. Magyarázat egy szó nem sok, annyi sincs mellette, így féltő, hogy a mai tizenéves csak a rombolás szinonimájaként tudja azonosítani.

Miután ezen túl vagyunk, a „Saját gyermekeim” című huszonnyolc soros alfejezet következik. Ez sem több egy tételjegyzéknél. Gyerek neve, születése, iskolái, foglalkozása, családi állapota, a gyermek gyermekei. Hat gyermek és tizenegy unoka, de sehol semmi, ami igazán személyes lenne. Innen már csak a belső címekeket sorolom, hogy alátámasszam mindazt, amit eddig kritikái éllel említettem: Gyermeknevelés és munkára nevelés; Tankönyvek beszerzése az általános iskolai évek során; Étkezési szokások a családban; Tisztálkodási szokások a családban; Lakberendezés, lakás bútorzata; A konyha (pitvar) berendezési tárgyai; Öltözködési szokások; Hajvágásról röviden; Takarítás; Kerítés-készítés; Otthonteremtés; A hangszeres zenélés elsajátítása; Hogyan tanultam meg hegedülni?; Családi ünnepek; Temetési szokások; A temetés napján; Visszatérve életutamra. Ezt követően pedig: Újházaskor (1959); Anyós, após, menyecske kapcsolata. Rögtön utána: Visszaemlékezés; A cigányvajda szerepe; Ősi cigánymesterségek falunkban; Kártyavetés; Disznóvágás családkban; Májusfa dugása, májusfa állítása. Közvetlenül a májusfadugási fejezet után tizennégy sor következik, amely a nagyon fontos „Hogyan lettem pedagógus? Mi motivált a

pályaválasztásban?” címet viseli. Ismétlem: tizennégy sor! Amikor ennek vége, újabb váratlan fordulat következik négy oldalra: „Egy utolsó visszatekintés pedagóguspályám előzményeiről”. Innen az egyes állomáshelyek és tapasztalatok sorakoznak, majd 64 pedagógiai tanács leendő pedagógusoknak. Ezekbe a hivatás során szerzett tapasztalatok sűrűsödnek össze, s jobban megismerni belőle a szerző tisztességét és elhivatottságát, mint az összes eddigiekből.

Az újabb főfejezet a cigányság társadalmi és életviteli változásait taglalja „a rendszerváltás után és korunkban”. Ez a 81. oldalon veszi kezdetét, a szociológiai és néprajzi megfigyelésekkel telt voltaképpen önéletírás tehát mindössze nagyjából hatvan nyomtatott oldalra rúg. Azaz mégsem, hiszen „Az önszervezés lehetősége” alfejezet után váratlanul a „Feleségem elhalálása” című következik. Az utószót pedagógiai vázlatok, tapasztalat-leírások, népszerű töredékek, ötletszerűen összetertelt függelék, kronológiatöredékek, különböző dokumentumokból idézett-kiegészített részletek követik, a szerzőről, illetve általa készített újságcikkek (benne a szeretett feleség halálát a család nevében közreadó keretes gyászírás és egy 1997-es versenyfelhívás), valamint néhány a cigányság történetével foglalkozó írás és ismét gyatra – bár a korábbiaknál kétségtelenül jóval felismerhetőbb – képek zárják.

Rosszul esik leírni, hisz egy minden elismerésre méltó élet és a rögzítésére szánt pályázat van mögötte: a könyv méltatlan Lakatos Mihályhoz, akit tisztelni, szeretni kéne. Fenntartások nélkül, úgy ahogyan egykori tanítványai, táborozó diákjai teszik. A kiadónak gondolni a művet, s szolgálni a szerzőt alapvető kötelessége. Itt azonban mindkettő elmaradt. Át kellett volna íratni, élménydússá tenni a színes életútról szóló rendre elfakuló szöveget. Ami ugyanis így létrejött sem nem memoár, sem nem szociográfia, sem nem folklór, sem nem pályarajz. Mindenből egy kicsi, és semmiből sem elég. Aki igazán kíváncsi arra, hogy ki is az a Lakatos Mihály, nagyon szépen kérem, inkább a korábbi műveit vegye kézbe!

Testvérgyűlölet

Mesék, mondák, ősi mítoszok gyakran idézik a testvéri szeretet megható példáit, de még többször a testvérgyűlöletet. Káin a Biblia szerint, azért ölte meg testvérét, a szelíd Ábelt, mert annak áldozatát szívesen fogadta az ég, az övét viszont elutasította. A monda szerint farkastejen nevelkedett Romulus (Róma megalapítója), megölte ikertestvérét Remust, mert becsmérelte eredményes munkáját. A hun monda szerint Attila fiai, Csaba és Aladár a hatalomért versengve ugyancsak véres harcban törtek egymásra. A testvérharag nem mindig halálos kimenetelű a mesékben sem. A fellobbanó harag helyét átveszi a mesében is, a való életben is a nagyobb megfontoltság. Az indulatok mellett helyet kap az értelem is. A bibliai Józsefet nem ölték meg testvérei, hanem eladták rabszolgának: irigyelték tőle apjuknak, Jákobnak szeretetét. A régi történetek igazságot is tartalmaznak. A testvéririgységnek ősi modelljei ma is megújulnak, ha a szülők valamelyik gyermeküket kiemelten kedvelik, és ezt ki is mutatják, vagy ha a hatalomért, sikerért versengenek egymással a testvérek. O. Sándor történetében jól nyomon követhető, hogy a testvéririgység rögződésében, ami testvérgyűlöletté vált, milyen mértékben hibásak a szülők.

– 1959-ben születtem Pápán. Hat testvérem van. Apám részéről cigány származású vagyok. Anyám az magyar. 17 éves koromig egy tanyán laktunk, mert a szövetkezeti halastóra vigyáztott apám. Ott adtak egy szobát. Nagy betonos szoba volt. Apámék pokróccokkal választották el a maguk vackát és a nővéremét, mi fiúk meg egy másik pokróc mögött laktunk. Az a szoba volt a konyha is... és lavór volt a mosdóhoz. Mi csak a nők után fürödhettünk télen, és csak apám után borotválkozhattak a bátyáim. Nyáron más volt. Az itatót használtuk meg a tavat ilyesmire, de télen befagyott minden. Havat olvasztottunk a főzéshez is, bár a halak miatt volt lék a tavon az oxigén miatt, ha nem halászták le őket, mert ilyen is volt. Az elvtársak nem törődtek a halállománnyal, se velünk. Aztán volt olyan időszak, amikor ott leb-

zsel mindenki a halak körül, és ordibálások voltak. Apámmal? Nem apámmal ordibáltak. Egymással. Apám őrizte a tavat. Komolyan vette, hogy rábízták. Éjjel is őrködött ha kellett, ha nem. Vagy közülünk állt őrséget valamelyikünk. 8 évesen már én is. Télben-fagyban hol apámmal, hol a testvéreimmel, de sokszor egyedül. Anyám osztott be minket, apám az nem mondott semmit, mert neki minden úgy volt jó, ahogy anyám akarta. Anyám pulykákat akart tartani, akkor apám futott pulykákért. Ha azt mondta Aranka otthon, marad segíteni, akkor a nővérem nem ment iskolába, otthon maradt a nagymosásra, a befőzésre, kukoricatörésre, vagy mert anyám nem akart egyedül maradni. Anyám sokat kiabált apámmal, semmi nem volt jó neki, akármit tett. Apámat azt nagyon szerettem, ő meg engem. Anyám nem szeretett,

mert olyan voltam, mint apám. Én voltam az egyetlen barnabőrű, feketehajú a testvéreim között. A többiek anyámra ütöttek. Szőkék voltak. De ők is apámat szerették jobban, de anyámnak hízeltek. Anyám azt akarta, hogy őt szeressem jobban, pedig ő nem szeretett engem, de csak azért is azt akarta, hogy én meg szeressem őt, hogy ne az apámat. Mindig azt kérdezte, hogy kit szeretek jobban, őt vagy az apámat. Én mondtam, hogy az aput, és volt, hogy kaptam egy pofont tőle, vagy kevesebb ételt kaptam. A bátyáim ilyenkor nevettek rajtam, de amikor apám csak nekem adott valamit, vagy engem vitt be a városba, akkor utáltak, és elverték, ha apám nem látta. A nővérem lagziján is bedagadt szemmel voltam. Ő korán férjhez ment. Azt mondta anyám miatt, hogy ne is lássa. Két bátyám a katonaság után költözött el. Vissza se

jöttek. Mi akkor költöztünk be a városba, a lakótelepre. Ott két szoba volt, és nem kellett 12 km-t biciklizni oda-vissza az iskolába. Akkor én már szakmunkásképzőbe jártam. A két bátyám Robi és a Zoli dolgoztak. Segéd munkások voltak a húsgyárban. Haza adták a fizetésüket anyámnak, én meg csak pénzbe kerültem, adni nem adtam semmit, hiszen tanultam. Anyám mondta, hogy jobb lenne, ha munkába állnék, mert nem nagyon ment a tanulás. De azért nem ment, mert éjeleket nem aludtam, nem hagyták a Robiék. Megvertek és állnom kellett. Ha összerogytam odakötözték a kilincshez. Amikor apám új biciklit vett, eltörték az orrom. Amikor apámmal csak én mehettem a nagybátyámékhöz disznóvágásra, eltépték az ingeimet. Anyám mindig Robiékát védte, apám meg engemet védett. Gyűlöltem, utáltam a test-

véreimet! Egy verekedés után ott hagytam az iskolát, és a nagybátyámékhöz költöztem. Vele dolgoztam 2 évig rakodóként. Apámmal mindennap találkoztam, aki rimánkodott, hogy költözök vissza, van nekem otthonom, és ne szégyenítsem tovább anyámat a rokonság előtt. Hát ezért haza költöztem, de kár volt, mert Robiék ott akarták folytatni, ahol abba hagyták. Szívattak rendszeresen anyámmal együtt, olyan kis dolgokért is, hogy miért hordunk apámmal egyforma pulóvert, hogy ők miért nem kaptak apámtól villanyborotvát, hogy az én születésnapomra apám mekkora népnepélyt csinált, míg őket le se szarta. Hát, ez így volt, de én meg anyámtól nem kaptam semmit. Neki

csak ők léteztek, a Robi és a Zoli, meg a többiek. A 22. születésnapomon akkora verekedés tört ki, hogy patakokban folyt a vér, én megszúrta a Robi, a Robi meg az apámat. Ő nem került börtönbe, de én 16 hónapot ültem miatta. Anyám olyanokat írt a börtönbe, hogy gyilkos vagyok, és amikor kiszabadultam, csak akkor tudtam meg, hogy apám meghalt szívrohamban, a Robi meg nősült és Pestre költözött. A Zoli volt anyámmal, aki nem engedett be a lakásba. Hát, nem volt hova mennem. Kis ideig a nővérem, Aranka fogadott be, de anyám úgy megfenyegette, hogy onnan mennem kellett sürgősen. Felmentem Pestre, és míg nem hívtak be katonának, munkásszállón laktam, a

Hajógyári munkásszállón. A katonaság után meg nősültem, és itt telepedtem le Esztergomban, mivel a feleségem idevaló. 25 éve nem láttam az anyámat, se a testvéreimet, de nem is hiányoznak. Apám a mai napig hiányzik! Az első fiam ő utána lett Kálmán. Négy gyerekem van. A feleségem is cigány. Direkt cigányt akartam, nekem nem kell magyarasszony, ezt megfogadtam. A Kálmánt szeretem legjobban a gyerekeim közül, de ezt semmi pénzért ki nem mutatnám, nehogy úgy járjon, mint én. Az én gyerekeim szeretik egymást. Így lettek nevelve. Ha az egyik kap egy motort, akkor a másik is megkapja ugyanazt a motort, itt nincs kivételezés. Az asszonynak már a

kezdetek kezdetén megmondtam, hogy még kenyérből is ugyanakkorát vágjon mindnek, mint a másoknak, itt nem lesz szurkálás meg börtön, mint ami nálunk volt. A seregben teherautósofőr lettem, az vagyok a mai napig. A nagy fiam hajózást tanul, mindenáron hajóskapitány akar lenni egyszer. A második szakácstanuló, a harmadik a lány, az már dolgozik itt az áruházban, a legkisebb... hát vele gondok vannak, az csak a lányokat hajkurássza, de csak ember lesz belőle is... Fő, hogy szeretik egymást a gyerekeim! A Kálmán mondta, hogy fölviszi a nyáron Gabit a hajóra, hátha kedvet kap hozzá. Jó testvér a Kálmán. Nagyon jó testvér, nem úgy mint az enyimek voltak...

PETRÁ DĀ ULJICĀ

Szécsi Magda

Urã dã frácj

Puvescsi, sé o foszt dā mult, szfaturj dā-n áje scsiny dā plākut dā frácj, dá máj mult scsijény dā áje, kit fráci ku urá āsz dā unápált. Káin dā áje l-o ámurát pā frácsé-j, ásá szkrijé kényvije, pā Abel hāl fisor bun, kã pã mortu áluj sã noru ku bukurijé o ápuká, dá lu hájlánt frác nu. Dã szfaturj dā kīnvá pã lápcsijé dā lup szã-n kriszkuť szusz Romolus (sinyé o fãkut pã Róma), o ámurát pã Rémus ku sinyé pã o-n sász o ánuťkuť fãracsé āj re, kã nu o zīsz bényé pã lukru-j. Dã szfát dā Hun, fisoru lu Attila, Csaba sã Aladár sã jé ān bātálã ku szīnzse szã or luťtãt ku unápált. Urã dã frácj nu āj tot ku mortu nyis īn puvescsé. Urã sé vinyé áje sã ān jevé sã ān puvescsé vinyé pã firé. Lãngã urã, ákulo āj sã fire. Sinyé āj ān kényvijé József nu l-or ámurát frãcilje, l-or dát dã szlugã, kã nu ljé kãgye bényé, kit tátãszo Jákob āl plãse pã jãl. Pãcálã dã mult āj re sã ásã, kīnd ānum āj re ān jé. Irigysugu álu frácj, sã áku pacse szã fijé, dákã pãrinci, pã on kupilásuj máj bényé plásé kákum pã hájlãnci, sã áztã szã vegyé, o árãtã áfãrã, o dákã pãntru vīlvã szã luťtã frãci. Sé o pãcīt O. Sãndor szã vegyé kum sz-o scsimbãt irigysugu, pã urã dã frácj, sã īntrã áztã kit lok áré pãrinci. – Fordította: Varga Ilona

– Īn 1959 ám ánuťkuť īn Pãpa. Sãszã frácj ám. Dãlã tátã ās csény bãjãs. Mãmã ungurajé āj re. Pīnã kit dã zesé sã dã sãpcse ej āj rem ány sãzut īn kumpãnyé, lãngã

ápã, hungyé álu tátãnyo lukru áje āj re, kit szã bãgã szãmã pã pãscs. Ákulo ny-o dát o szobã. Mãré urĩtã szobã o foszt. Tãtãnyi ku o pukrocu o dãzvãljit loku álje ku

szorãme, hájlãntã pãrcse mágã á nosztru o foszt ku frãci ámé. Szobã áje o foszt sã kunyhãbã...sã īn lãvor nyé szkãldãny. Noj numã dãpã fecse nyé pucseny szã szkãldãny

dã jãrnã, sã dãpã tátã pucse frãci ámé szã szã rádã. Dã várã ált kum o foszt. Pã vãlou sã pã drãe hãsznãleny, dá dã jãrnã szã īngycã, dãnu. Zãpãdã ány tupit szusz szã

pucsény szā firbény, dá bánu ány fākut garā ñn gyācā pāntru pēscs, szā kápicsé livigo, dākā nu l-or ungyicát szosz, dá o foszt sā áfelá. Aminyi máré nu sz-o tiride nyis ku pēscs, nyis ku noj. O foszt sā áfelá dobā, kīnd toc, mulcīns ákulo sztācse, pālā pāscs, sā muzse ku glāj máré. Ku tátá? Nu ku tátá muzse. Ku unápált. Tátá bāgá számá pā ápā. Ámune gāngye, kit áje āj lukruj. Sā dā napcse bāgá számá, ákár trābuje, ákár nu. O dā āntri noj bāgá sinyivá számá. Jo má dā opt ej kīnd ám foszt. Dā járnā ñn gyācā kīnd ku tátá, kīnd ku frācim, kīnd szīngur. Mámá zīse kīnd sinyé szā lukré, tátá nu zīse nyimiká, luj ásá o foszt bényé, kum mámá zīse. Mámá kulkodj o ávut dāgīnd szā cījé, átunse tátá dāgye fugá dāpā kulkod. Dākā áje zīse, kit Aranka ákászā o rīmānye szā lukré, átunse szorā áme nu mirzse ñn iskolā, ákászā rāmānye pā szpālát máré, pā punyālā pā járnā, pā rupt dā kukuruz, o csár dāje, kā mámá nu ávut dāgīnd szīngurā szā fijé. Mámá mult urlá pā tátá, nu j-o foszt bun nyimiká sé tátá fāse, o kum fāse. Pā tátá ro plāsem, kum sā jāl pā minyé. Mámá nu mā plāse, kā áfelá ám foszt ká tátá ámnyo. Jo ám foszt csár szīngur ñntri frācsim, lu sinyé bārnā āj re pelje, sā nyégru āj re pāru. Hājlānci pā mámá luve. Ku pār gālbān or foszt. Dá sā ásá, sā jé pā tátá o plāse māj bényé, dá dāje lu mámá ljinzse kuru. Mámá áje áve

dāgīnd, kit pā je szā plāk māj bényé, mágá je nu mā plāse pā minyé, dá áje áve dāgīnd, kit nu pā tátá szā plāk, dá pā je szā plāk. Tot áje ñntribá, pā sinyé plāk māj bényé, pā je o pā tátá. Jo zīsem, kit pā tátá, sā o foszt kīnd ám kāpātát o pālmā dālā je, o māj pucīn mīnkáré m-o dát pāntru áztá mijé. Frācim átunse csár rīgye pā minyé, dá kīnd tátá csár mijé m-o dát sévá, o csár pā minyé m-o dusz ñn szāt máré, átunse mā urá, sā mā bācse, dākā tátá nu vigye áztá. Sā kīnd szorā áme szā o kununát, sā átunse ku ocs umflát ám foszt ákulo. Je repé sz-o ñnmāritát. Áje zīse, pāntru mámá, kit nyis szā nu o vādā. Doj frāci mé dāpā kātānyijé or fuszit dā ákászā. Nyis nu or vinyit ñnnapoj. Noj átunse ány fuzsit ñn szātul máré, ñn kászā hungyé mulcīns ságyé. Ákulo daā szobā o foszt, sā nu o trābujot ku ratá szā mérg 12 km ñn iskolā. Átunse jo má ñn iskolā dā szusz umblám, hugyé ñnvāceny dā szakmā. Doj frācim, Robi sā Zoli lukrá má. Ku kárnyé lukrá, dá nu áve dā lukru pipáros. Jé dāgye bányi ákászā lu mámá, jo mágá csár dusem bányi, kā dānu ñnkā nu kutám, csár ñnvācám. Mámá zīse, kā māj bényé ár fi dākā ás lukrá, kā nu bás mirzse ñnvācálá. Dá, dāje nu mirzse, kā dā tatā napcsé nu m-or lāsāt frācimé, Robi. Mā bācse, sā o trābujit szā szto, tatā napcse. Dākā ám rugyujit zszosz, átunse m-or lliját lá kilins. Kīnd tátá m-o lat o biciklā naā,

átunse m-or rupt nászu frācimé. Kīnd tátá csár pā minyé m-o dusz pā pork dā ámurát, átunse frācimé m-or rupt kāmásám. Mámá tot pā frāci ámé l-o ápārát, tátá mágá pā minyé. Urá m-o foszt pā frāci ámé! Dāpā o bātālā ám lāsāt pā jé ákulo sā ám fuzsit lá gocs. Ku jāl ám lukrát daā ej. Ku tátá ñn tatā zī mā ám áflát, szā rugá tátá, kit szā mā duk ákászā, ám jo lok hungyé szā sād, sā szā nu fāk suf dā-n mámá kā vegyé goscsi. Pāntru áztá ám mérsz ákászā, dá nu ár fi trābujit, kā frācimé, Robi járá áje áve dāgīnd szā fāk sé o foszt. Fāse sigogyé sé numá pucse, ku mámá uná pāntru ákár sé, dá sé port jo áfelá szpātoj séfel tátá partā, jé dá sé nu kápātā dālā tátá sé jo kápāt, dá sé āj nuntā kīnd jo ám zī kīnd ám ánuszkut, sā ásá sā járá ásá. Áztá ásá o foszt, dá jo mágá dālā mámá nu ám kāpātát nyimiká. Lu mámá csár jé or foszt, Robi sā Zoli sā álci. Kīnd ám foszt 22. ej átunse áfelá máré bātájé o foszt lá noj, kā jo ám punsz pā Robi, Robi mágá pā tátá. Jāl nu o foszt pāntru áztá ñn csémicā, jo mágá ám foszt 16 lunā. Mámá áfelá szkrije ñn kárcejé ñn csémicā kit jo ámor pā aminyi, sā kīnd m-ám szlobuzut, csár átunse ám scsut, kit tátá o murit, szuflijitu l-o dusz, Robi szā ñnszurát sā ñn Pest o fuzsit. Csár Zoli o foszt ku mámá, sinyé nu m-o lāsāt ñn lontru ñn kászā. Nu o foszt hungyé szā mā duk. Pā pucīn dobā szorā me Aranka m-o

ápukát ñn lontru, dá mámá ásá l-o blāsztāmāta, o szfāgyita, kit o trābujit szā mā duk dā ákulo. Ám mérsz szusz ñn Pest, pīnā nu m-or dusz dā kātānā, pīnā átunse ku aminy lukroj sāgyem. Dāpā kātānyijé mā ám szurát, áise sāgyény ñn Esztergom, kā cīgánkám dā áise āj. Dā 25 ej nu ám vāzut pā má má me nyis pā frācim, dá nyis nu-s áve dāgīnd. Pā tátá ro ás vigye, dá má nu pot. Kupilum dāpā jāl āj Kálmán. Pātru kupij ám. Sā cīgánkám bāsīcā āj. Dāje sā bāsīcā ám ávut dāgīnd, mijé nu ám trābujé ungur. Pā kupilum, Kálmán āl plāk māj bényé, dá nuj átítá bányi kit szā árát áfārā, szā nu umbljé ásá kum jo. Ámé kupij szā plásé unápált. Ásá ljé ány kriszkut. Dākā uná kápātā sévá, átunse sā hájlāntā, áise nu-j ásá kum lá noj o foszt. Lu cigánkám kīnd ány kizdilit uná ljám zīsz, kit sā dā-n pitā bás áfelá filijé szā tájé lá toc, áise nu o fi punzsālā kum lá noj. Lá kātānyijé kár dusem, sā áku ku kár lukru. Kupilum máré, pā ápā sé merzsé, kár áje áré dāgīnd szā dukā, áje áré dāgīnd szā lukré. Kupilum hájlāntā ñnvācā szā fākā mīnkáré, trilje fātā āj, je lukrā ñn boltā máré, hāl māj mik ... ku jāl jescsé bājurj, tot dāpā fecsé umblā, dá dāje sā dā-n jāl om o fi o dátā. Áje āj bun, kit szā plásé unápált kupijim. Kálmán o zīsz, kit o la szusz dā várā pā Gabi, pacsé fi jo fi voje dā lukru áje. Bun frācsé āj Kálmán. Farcse bun frācsé, nu ásá kum

Sorsfordító ösztöndíjak

Méltányosságot kértek az elutasítottak ügyében

Az elutasított roma tanulmányi ösztöndíjak kapcsán kereste meg lapunkat *Balogh István*, az ózdi kisebbségi önkormányzat képviselője, valamint *Bartók Anna*, az ózdi *Horváth Anett* édesanyja.

Mint ismeretes az Ifjúsági Családügyi Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium és a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány közösen tanulmányi ösztöndíj pályázatot hirdetett a 2005/2006. tanév I. félévére tanulmányokat folytató roma tanulók részére tanulmányi sikerességük előmozdítása céljából.

Panaszkodó szülők

– 2006. január 3-án és 4-én több Ózdon és vonzásokörzetében élő roma szülő megkeresett a helyi kisebbségi önkormányzat irodájában a beadott tanulmányi ösztöndíj pályázatok ügyében. A szülők esetében a fő problémát az jelenti, hogy elutasították gyermekeik benyújtott ösztöndíj pályázatát. A gyermekei középfokú oktatási intézményekben folytatják tanulmányaikat, s az elutasítás indoka, hogy a beadott pályázati anyagokból hiányzott az önéletrajz. A panaszkodó szülők bemutatták a MNEKK által küldött értesítő levelet, melyben közlik, hogy a pályázat anyagából hiányzott az önéletrajz. A pályázati beadás határideje 2005. október

28-a volt. Az elutasított pályázatok miatt az ózdi kisebbségi önkormányzatot megkereső szülők kérték a segítségünket. Mi a törvény adta lehetőségen belül levélben kértük *Göncz Kinga* minisztert, valamint *Teleki László* romaügyi államtitkárt, s *Molnár Mártont*, a MNEKK igazgatóját, hogy méltányosan kezeljék ezt az ügyet. S, ha mód és lehetőség van méltányosságból kaphassák meg az ösztöndíjat azok a fiatalok, akik pótlólag küldték be az önéletrajzukat. Úgy gondoltuk, hogy a tanuláshoz szükséges inspirációt ne vegyék el a tanulóktól az ösztöndíj elutasításával. Tájékoztatásul a reklamáló szülőkkel közöltük, hogy a pályázati kiírás korrekt volt, s csak a kitöltésénél voltak hiányosságok. Gondolok itt

az önéletrajz beadásának, illetve a kisebbségi hovatartozás meg nem jelölésének a hiányaira. Mindezek ellenére kértük meg a pályázat elbírálókat, hogy bírálják felül ezeket az Ózdról benyújtott, de elutasított pályázatokat. Ezek a gyerekek jól tanulnak és életbevágóan fontos számukra, hogy ezt a pénzt megkapják – mondta *Balogh István*.

Erkölcsei hatás

Az ózdi *Horváth Anett* édesanyja, *Bartók Anna* szomorúan kezdte ismertetni a véleményét.

– Lányom jelenleg az ózdi Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola 11. osztályos tanulója, aki mindig jó tanuló volt. A középiskolában most 4,0 a tanulmányi eredménye, de

több éve kap tanulmányi ösztöndíjat. Az általános iskolai tanulmányai idején Czinka Panna ösztöndíjban részesült. 2005. szeptember 22-én nyújtottuk be a pályázati formanyomtatványt, majd szeptember 29-én pótlólag küldtük be a hiányzó önéletrajzot. Az elutasítás miatt a többi szülővel együtt fel vagyok háborodva, mivel az elutasítás erkölcsi hatása sokkal súlyosabb, mint az anyagi következménye. Bár tudtuk azt, hogy a pályázati felhívásban megjelölték, hogy hiánypótlásra nincs lehetőség, de bízunk abban, hogy esélyegyenlőséget, egyenlő bánásmódot tudnak biztosítani a gyermekeink számára – hangsúlyozta *Bartók Anna*.

Józsa Zoltán

Együtt tanul roma és nem roma

Bármennyire is igyekszünk az ünnepeket megfosztani ragyogásuktól, bármennyire is azt halljuk, hogy minden nap egyforma, az ember számára mégis különböznek a napok. Van, akinek a legközönségesebb hétköznapi is az ünnepélyesség érzésével telítődik. Vannak tehát napok, amelyek – valamilyen okból – fontosak számunkra. December az ünnepek hónapja. A kazincbarcikai Deák Ferenc Szakképző és Művészeti Szakközép Iskola életében különösen kiemelkedő hagyomány a végzősök szalagavatója.

A változást mutatja

Az oktatási intézményben hét osztály készült október óta, hogy méltóan megünnepelje végzős voltának felemelő eseményét. Két szakközepes és öt szakiskolai osztály. A szalagfeltűzés a megújulást, a változást mutatja. A szalag, egy új fejlődési szakaszt jelképező virágokat – leveleket jelent. Ma már ezeket helyettesítik a díszes szalagok, melyek pompásan köszöntik a végzős diákokat. Ki gondolná ma már, hogy ez a szép hagyomány honnét indult el? Ez a szokás ma már általános, de néhány évtizede elsősorban a selmeci diák-hagyományokat folytató miskolci és soproni iskolák éltek vele. 2005. december 2-án az alábbi idézettel nézett szembe az, aki belépett a Kazincbarcikai Deák Ferenc Szakképző és Művészeti

Szakközép Iskola kapuján:

*„Nemes szép élethez
nem kellenek
nagy cselekedetek
csupán tiszta szív
és sok, sok szeretet.”*

/Pázmány Péter/

A szalagavatóján izgatottan gyülekezők pedig az emeleti folyosóról lesték, hogy megérkeztek-e már hozzátartozóik, szeretteik. A tanárok, a végzősök osztályfőnökei is valami különlegeset szerettek volna nyújtani a vendégeiknek. Eltértek a hagyományoktól és nem osztályonként külön mutatkoztak be, hanem szakközépiskolás és szakiskolás együtt egy közösen összeállított műsorban. Készültek nyitótáncokkal, egy bécsi keringővel, melynek színpompás ruháit a ruházati tanulók készítették. Ezt követte egy tréfás

„mese”, mely azt mutatta be, hogy ilyenek is tudnak lenni! A művészeti szakkozepesek pedig filmet készítettek az elmúlt négy év legfontosabb eseményeiből, majd virággal köszönték meg tanáraik és szüleik áldozatos munkáját. Az irodalmi színpad zárta a szalagavató első részét. Ezt követően az intézmény igazgatója, **Bíró Károly** köszöntötte a végzősöket és engedélyt adott a szalagfeltűzésre. A műsor alatt már megterítették az iskola folyosóján az ünnepi asztalokat, ahol a hét osztály a tanári karral együtt díszvacsorán vett részt. Érdeklődésünkre **Kissné Király Piroska** tankönyvíró, közoktatási szakértő, az iskola pedagógusa a következőket mondta:

– Én a 12/1 osztály osztályfőnöke vagyok. Osztályomban két szakmacsoport tanul együtt, ácsállványozók és szobafes-

tők. Együtt tanul roma és nem roma, olyan egyetértésben, amely példaértékű lehet más közösségek részére is. Nem kevesen vannak, de arról külön cikket lehet írni, hogyan kovácsoltunk össze tanár, diák és szülő, egy nemes cél érdekében, hogy minden tanulóknak benn maradjon az iskola falai között, eljussunk a mai napig és a végén szakmunkás vizsgát tehesünk, mi együtt! Emberek és önmagunknak maradni. Erről vall nagyon szépen **Benjamin László**:

*„Bátran légy tenmagad,
akárhogy ráncigáljanak.
Vezérnek lássanak bár,
vagy muzsikus*

*cigánynak.
Főlemel tisztelettel
a világ vagy legyűr,
A porban, a páholyban
az vagy, ami belül.”*

Józsa Zoltán

Cigányság gyermekszemmel

A Holnapért Közalapítvány Jász-Nagykun-Szolnok Megye Cigánylakosságáért, az Esélyek Házával karöltve rajzpályázatot hirdetett a megye gyermekközösségei számára, melynek témája a cigányság életképeinek bemutatása, gyermeki megjelenítése.

A pályázat eredményhirdetésére 2005. december 17.-én került sor a szolnoki Sipos Orbán Szakiskolában.

A Közalapítvány – mely 1997-óta támogatja a cigánysággal kapcsolatos tevékenységeket, programokat – a méltó, ünnepélyes keret mellett, nagy értékű díjakról is gondoskodott érdemes pályázói számára – tudtuk meg a Közalapítvány munkatársától, **Fodor Andreától**. A díjakat az Elektro Plusz vezetője, **Horváth Éva**, a 100-as ABC vezetője, **Kovács Lajos**, az Esélyek Háza, valamint a fődíjat, egy színes televíziót maga a Közalapítvány ajánlott fel.

A 3. helyezett csoport egy DVD lejátszót vehettek át, szintén az Elektro Plusz felajánlásának köszönhetően. Ők a törökszentmiklósi Tóth Péter Alapítvány „gyermekei”.

2. díjat a törökszentmiklósi Bethlen Gábor úti Általános Iskola tanulói vihették haza, ami nem más, mint egy Hifi. (Elektro Plusz felajánlása)

A nyertes csapatot pedig a Piros Pipacsok Kulturális Egyesület kisművészei alkotják Jászárokszállásról, a nyereményük egy színes televízió, amit a Holnapért Közalapítvány ajánlott fel.

Minden résztvevő kapott egy édességsomagot a 100-as ABC jóvoltából.

A nyertesek a következők:

5. Hordozható Cd-s rádió-magnót nyertek a kisújszállási Balassa úti lakásotthon kis lakói, az Esélyek Háza jóvoltából.

4. helyezést értek el a szolnoki Szilvás úti lakóotthon fiataljai. Nyereményük egy hordozható Cd-s rádió-magnó, amit az Elektro Plusz vezetője, Horváth Éva adott át a nyerteseknek.

Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat

A hálózatban részt vevő ügyvédek

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Dr. Kiss Éva
3527 Miskolc,
Széchenyi út 35.
Tel: 06 (46) 354-811

Dr. Főnyedi Béla
3980 Sátoraljaújhely,
Kossuth tér 5.
Tel: 06 (47) 322-955

Bács-Kiskun megye

Dr. Sente Zsolt
6400 Kiskunhalas, Tó u. 36.
Tel: 06 (77) 428-064, 423-612
Fax: 06 (77) 428-064

Baranya megye

Dr. Olt György
7700 Mohács, Kossuth u 51.
Tel: 06 (69) 510-315

Békés megye

Dr. Lipták András
5540 Szarvas,
Arató Pál u. 1/1.
Tel: 06 (66) 216-004

Csongrád megye

Dr. Simonné
Dr. Báron Zsuzsanna
6930 Makó,
Kálvária u. 94.
Tel: 06 (62) 219-015

Fejér megye

Dr. Dobai Lajos
8000 Székesfehérvár,
Börgyár út 2.
Tel: 06 (22) 313-463

Győr-Moson-Sopron megye

Dr. Karcagi-Mészáros Zsolt
9023 Győr, Hunyadi u. 13.
Tel./Fax: 06 (96) 442-968

Heves megye

Dr. Keindlné
Dr. Patyi Zsuzsanna
3360 Heves, Arany J. út 15.
Tel: 06 (36) 545-155

Hajdú-Bihar megye

Dr. Czakó Marianna
4031 Debrecen,
Kishegyesi út 38. fsz.
Tel: 06 (52) 541-657, 541-658
Mobil: 06-20/384-3853

Komárom-Esztergom megye

Dr. Kiss Juhász István
2800 Tatabánya,
Ságvári E. u. 15.
Tel: 06 (34) 323-185

Pest megye

Dr. Lázók Tibor
Dr. Várhelyi W. Péter
Budapest VII. ker.
Dohány u. 76. (OCÖ)
Tel.: 06-1-322-8903/115 mellék

Dr. Molnár Iván
2740 Abony,
Kossuth tér 1.
Tel: 06 (53) 360-135,
360-136/106 mellék
Fax: 06 (53) 360-064

Somogy megye

Dr. Kócsó József
7400 Kaposvár,
Szent Imre u. 14. 1/8.
Tel: 06 (82) 413-906

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dr. Lőkös Eleonóra
4400 Nyíregyháza,
Hősök tere 9.
Tel: 06 (42) 407-468

Dr. Ferenczy Róbert
4600 Kisvárd,
Temesvári út 6.
Tel: 06 (45) 416-105

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Dr. Fancsali Ágnes
5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel: 06 (56) 420-110

Tolna megye

Dr. Sümegi Helga
7090 Tamási, Rácvölgy 7.
Tel: 06 (74) 474-977
Fax: 06 (74) 570-110

Nógrád megye

Dr. Farkas Imre
2660 Balassagyarmat,
Rákóczi fejedelem u 18.
Tel: 06 (35) 505-995
Fax: 06 (35) 300-782

Veszprém megye

Dr. Harcos Gábor
8200 Veszprém,
Szabadság tér 15.
Tel: 06 (88) 329-489

Zala megye

Dr. Németh Györgyi
8800 Nagykanizsa
Teleki u. 14.
Tel: 06 (93) 312-749

Vas megye

Dr. Kabay Gábor
9700 Szombathely,
Óperint u. 1.

Zoru és a Zöldkirály lánya

cigány népmesék

Sáfár Sándor és Wuschier Anna gyűjtése - 2. rész

Megtaláltam, megtaláltam, örült Zoru, s éppen szaladni akart a lány felé, amikor a kőkerítésen megszólalt a fülemüle:

– Nézd, nézd, jobban, figyelmesebben nézd. Nézd, nézd, jobban, figyelmesebben nézd!

Nézi jobban Zoru a lányt. Mit lát? Nagy karmok vannak a kezén. Közelebről nem aranyból van a haja, hanem ősz az, és ráncos a bőre. Igazi valóságos szipirtyóvá vált a szép lány. A kedvesnek látott állatok most undorítóak voltak. Ahogy hátranézett Zoru, látja, hogy

– Könnyen bejutottál, ki azonban elevenen nem mész.

Csak intett a kezével, s Zoru a pincében érezte magát. Hogyan került oda, lezuhant, vagy másképpen nem tudta. Amikor kezdett észretérni, fáj a keze, a feje. Tapogatta. Mintha megütötte volna. Körülnézett. Innen mindenképpen ki kell jutnom, határozta el. Nekifeszítette a hátát az ajtónak, de megnyomni már nem tudta, mert egy nagy supuria... gyík jött feléje.

– Én vagyok a nagyasszony gyíkja. Most megeszlek – szólalt meg a supuria. Avval már tátotta is a száját.

Illusztráció: Szécsi Magda

a kapu magától becsukódott. No, ez meg mi, gondolta magában.

De nem sok ideje volt a gondolkodásra, mert elkezdett rikácsolni a vén szipirtyó.

– Tudtam, hogy eljössz. Nem tetszem? Hehehe.

– Tetszel? Még kérde? – válaszol Zoru.

Szerencsére Zoru nem volt ijedős. Fogta a botját, és a hegyesebb végét a supuria szájába nyomta. Szájába? Nem is a szájába, hanem le egészen a gyomrába. A bot vége úgy megégette a gyík belsejét, hogy mindjárt kimúlt az undok féreg. Hála neked, Szent Isten, ez sikerült, sóhajtott Zoru. És észre sem

vette, amikor egy hatalmas, síkos, hideg kígyó tekeredett a testére.

Úgy körülvette, mint a hordót az abroncsok. Egy roppanás, és véged Zoru, gondolta. De aztán összeszedte minden erejét. Nagy lélegzetet vett, miközben minden izmát megfeszítette. És mi történt? A nagy dög három darabra szakadva zuhant a földre.

– Azt hiszed megmenekültél? – hallja valahonnan a sarokból egy kő mögül egy iszonyatos varangyosbéka hangját. – Tévedsz! Az én hatalmamba kerültél. Innen a pincéből nem szabadulsz, de ha mégis, az sem lenne baj. Gondolkozz, milyen betegségtől félsz a legjobban, mert az fog itt elpusztítani.

– Elpusztítja ám a varangyos öreganyádat! – felelte Zoru. Azzal már el is kapta a varangyos béka két hátsó lábát. Úgy vágta a kőhöz, hogy mindenfelé telefröcskölte a falat.

Több hangot nem hallott. Kinyitotta az ajtót. Látja ám, hogy egy nagy fekete macska rohan feléje villogó szemmel.

– Húú! A boszorkány! – kapott észbe Zoru. Gyorsan kört rajzolt maga köré. A fekete macska fújt, köpött, harapott, és főleg karmolt volna, de Zorut védte a kör. Olyan volt az, mint valami igen-igen erős, de átlátszó üvegfal.

– Gyáva vagy, elbújsz – prüszkölte a boszorkány-macska. – Megmentheted a bőrödöt, de nem biztos, mert itt ülök melletted, s ha kilépsz, vége az életednek. A kedvesedet sem látod többet, mert elátkoztam olyan helyre, ahol úgy sem találod meg.

– Még hogy nem találom? – dühödött meg Zoru. – Kiugrott a körből és torkon ragadta az ellenséget. – Aszszony a bestia! Jól sejtette anyám. Lám a macska visszaváltozott szipirtóvá!

– Hol a lány?

– Megmondom, ha táncolsz velem egyet.

– Táncolhatnékod van? Na gyere!

Zoru legényesre csapta a kalapját. A boszorkány erőlködik, nyög, szuszog. Vagy félóra múlva azonban olyan fáradtan esik össze, mintha egy hétig éjjel-nappal tuskót kellett volna hasogatnia.

– Hol a lány? – kérdi újra Zoru a boszorkány torkát szorongatva.

– Ne fojts meg, – könyörgött a boszorkány. – Elmondok mindent. Csak azt nem értem, hogy hogy lehet bolondulni egy olyan lány után, akiről azt sem tudod, hogy kicsoda.

– Majd megtudom.

– A Zöldkirály lánya. Hej, de derék, szép ember volt az apja! Úgy bolondultam utána, mint te a lánya után. De én ismertem... Rám se hederített, mert csúnya voltam. Kidobott az udvarából. Az volt a szerencséje, hogy erős volt, és bűvös hatalmú, hogy nem bírtam vele. Amikor meghalt, elhatároztam, hogy a lányán állok bosszút. Elfoglaltam a kastélyát. A lányt fülemülévé változtattam. Megfogadtam, hogy ha törik, ha szakad,

az ő kedvese lesz a férjem, de ha az enyém nem lesz, az övé sem. A fülemüléd két nagy tengeren is túl van: a Fehér-tengeren, meg a Vörös-tengeren túl. Régen az apja volt ott is az úr. Oda varázserővel sem jutsz.

– Nem-e? Kucskuzbukurufuzmukmu a Zöldkirály lányánál a két tengeren túl legyenek! – Zoru homlokára csapta a kalapot, s repült, s repült. Látott erdőket, folyókat, házakat. Egyszer csak érzi, hogy a földön saját lábán áll. Hm, igaza volt a banyának! Soha nem érek oda. Nem is láttam tengert. Akkor sem fordulok vissza!

Ment, mendegélt tovább. Egyszer csak nyöszörgést, sóhajtozást hall.

– Ki lehet ez?

Jobban nézi, hát egy öreg ember ül a bokorban összekuporogva. Ő nyögdéssel és sóhajtozik.

– Mi baj van öregapám? Segíthetek?

– Rettenetesen éhes vagyok. A Szent Isten nevében kérlek adj ennem, mert meghalok!

– Hacsak ez a baj?! – kapja elő Zoru a pogácsát.

Sandán nézegeti az öreg, majd megszólal.

– Kevés lesz fiam. Pláne kettőnknek!

– Ne beszélj annyit! Kezdjen hozzá öregapám!

Az öreg úgy evett, hogy öröm volt nézni. Akkora darabokat harapott, hogy csuda, de a pogácsa nem fogyott.

– Hanem most mit iszunk? – szól a legény – Vízem nincs.

– Annyi baj legyen. Itt van nem messze a Fehér-tenger. Az csupa tej. Ha bírtam volna, már régen odavánszorogtam volna, de elhagyott az erőm.

Mikor odaértek lehasalt az öreg, s addig fel sem kelt, amíg fenéki ki nem itta a Fehér-tengert.

– De nagy jót tett velem öregapám. Egy lépéssel közelebb jutottam az én fülemülémhez.

– Hogy, hogy?

Zoru aztán elmesélte szépen, sorjában, hogy hol találkozott a szép lánnyal. Mi történt vele a Zöldkirály palotájában, vagyis inkább a kertjében, meg a pincéjében. Elmondta, hogy kedvese most két tengeren, a Fehér-tengeren és a Vörös-tengeren túl van egy szigeten, amelyik valamikor apjának az országához tartozott. A Fehér-tengert szerencsére megitta öregapám, de hogyan keljen át a Vörös-tengeren?

– Sose búsulj fiam! Csak érjünk oda, elbánok én avval is.

Zoru nem kérte magát kétszer. Megigazította a kalapját. Derékon kapta az öreget.

– Kucskuzbukurufuzmu a Vörös-tenger partján legyenek!

Mire kimondta, ott is termettek. Az öreg nézi a tengert.

– Hallod fiam, jól jártam! Tudod mi ez? Nem víz, hanem a legjobb vörösbőr. Kóstold meg!

– Öregapám nehogy megharagudjon, de helyén kell most lenni az eszemnek.

– Igazad van fiam.

Nem húzta az időt az öreg. Újra csak lehasalt és jóízűen kiitta a jóféle vörösborot. Csudára bírta. Még be sem csípett, csak egy kicsit jobb kedve lett. Aztán elbúcsúzott Zorutól, aki hálából az öregnek adta a pogácsát is. Nem sokáig lesz már szüksége rá – gondolta. Azzal homlokára csapta a kalapot.

– Kucskuzbukurufuzmukmu az én dalos kis fülemülnél legyek!

Máris ott termett. A sziget egyik bokrán ült és szomorúan énekelt a fülemüle.

– Hol, hol, hol, hol vagy Zoru? Jössz, jössz, jössz-e értem valaha?

– Itt vagyok madaram.

Azzal kézbevette, simogatta.

– Milyen sorsod volt a szigeten?

– Volt egy pártfogóm, egy nagy pók. Behálózta az egész bokrot, hogyha valaki rámtámadna, belegabalyodjon.

– Köszönd meg a póknak a szívességét, mert viszlek magammal! Csak egy baj van. Nem tudom, hogyan változtassalak vissza lánnyá.

– Hát, az nem lesz könnyű! Míg a boszorkány él, én fülemüle maradok. Így szól az átok.

– Hol találhatom meg a gonosz bestiát?

– Jelentkezik az meglásd!

– Hát jó, addig is menjünk haza anyámhoz. Ígérd meg, hogy többet nem hagysz el!

– Ígérem.

Zoru homlokára csapta a kalapot. Kézben a fülemüle.

– Kucskuzbukurufuzmukmu, a falunk szélén legyek! – kiáltotta Zoru.

Azért csak ott, mert gyalog akart hazamenni, nehogy megijedjen az anyja, mikor csak úgy váratlanul mellette terem.

Igen ám, de alighogy odaért, jött egy csúf hét fejű sárkány, lángot okádva feléjük. Zoru rögtön felismerte, ez a boszorkány! Mégiscsak erőre kapott ez a szipirtyó, csak más formát vett magára.

– Még mindig nem nyugszol, te sárkányok öreganyja?

Letette a fülemülét. Két marokra kapta a botot. A görbébbik felével akkorát csapott a sárkány legközelebbi fejére, hogy az biztos szétloccsant volna.

– De mi ez? – lepődött meg Zoru. A boszorkánysárkány megmerevedett, kővé változott. Ugyanolyan zöldesszürke maradt, mint volt, csak a hét szája maradt tátva és csorgott belőlük a víz.

Zoru örült, hogy így legyőzte a sárkányt, azaz a boszorkányt. De még jobban örült, amikor a fülemüle helyett a szép lány csimpszakodott a nyakába. Ölelte, csókolt, amiért megszabadította.

– Leszel-e a feleségem? – kérdezte Zoru.

– Hogyne lennék! Náladnál szebb, derekabb, erősebb legény nincs a világon.

– Szerencsém is volt – válaszolta Zoru. Segítettek anyám ajándékai. Érdekes, nem is mondta, hogy a bot kővé tudja változtatni az ellenséget, ha ráütök. Üljünk le! Szusszanjunk!

Leültek. Zoru gondolkodott. Milyen nagy tudású aszszony is az ő szegény, öreg anyja. Mindent eltalált. Azzal a bottal csak úgy unalomból egy szép hintót, elé négy lovat rajzolt a porba, s egyszer csak mit lát?! Egy gyönyörű üveghintót, tele arany, ezüst, gyémánt díszekkel, előtte négy tüzes pejlo várja, hogy beszálljanak.

Nem is kérték magukat. Beültek. Zoruék putrija elé kocsiztak. Néztek is a szomszédok, hogy ki az az úr, aki éppen az öregasszonyra kíváncsi. Találgatták, hogy beteghez hívják-e, vagy a jövőjüket akarják-e tudni. Nem kellett sokáig találgatni, mert az egész falut meghívták a lakodalomba, amit a Zöldkirály palotájában tartottak.

Zoru az anyját beültette a hintóba. Már indultak is. Nem vittek magukkal semmit. Igaz nem is lett volna mit. Bezzeg volt a Zöldkirály palotájában annyi enni-innivaló, hogy hét ország népe is jól lakhatott volna belőle. Az öregasszony csak a kártyát, Zoru pedig a kalapot és a botot tartotta meg a gazdagságban is.

Hétszer esküdtek meg egymás után. Hétszer tartották meg a lakodalmat. Ettek, ittak, mulattak. A sok jót el sem tudom sorolni.

Zorut választották meg Zöldkirálynak a lány apja helyett. Úgy telerakták pünkösdirózsával, meg zöld ágakkal, hogy ki sem látszott belőle.

Éppen hetedszer esküdtek, mikor Zorunak eszébe jutott a kővé vált sárkány.

– Hű, az anyád! Ez még árvizet csinál a falu végén. Kezébe kapta a botot, homlokára csapta a kalapot.

– Kucskuzbukurufuzmukmu a Magas-Tátrában legyek!

Ott is lett egy szép városban. A nevét elfelejtettem, pedig én is láttam. Zoru a sárkányt itt letette. A bottal egy kört rajzolt a sárkány köré. A körre a bot vastagabb végével rácsapott. Mindjárt egy kőtányér vette körül a sárkányt. Abba folydogált szüntelen a sárkány szájából a víz. Ha asszony iszik belőle, mindjárt sárkány természetű lesz. De beszélhet nekik az ember! Nem fogadnak szót. Mind maga akarja kipróbálni, hogy igaz-e? Azért találkozni olyan sok sárkány-aszszonnyal.

Zoru hazament. Vigyázott, hogy az ő fülemüléje ne igyon a sárkánypénzből, azért is maradt olyan kedves, mint egy madár.

Eddig a mese.

Mesemondó: Kolompár Szedva Julis, 55 éves
A gyűjtés időpontja:
1941, Nagysalló, Prekár telep

KOS (III. 21.–IV. 20.)

– Márciusban szerelmi túlkapások veszélyeztetik a Kos jegyűek nyugalmát!

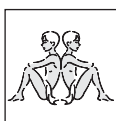
Túl édes kísértésekben lehet részük, ami egyeseknek bizonyára jó hír, de sokaknak erős önuralmat kell tanúsítaniuk, hiszen a vágyak legyőzése az egyik legnehezebb emberi feladat!

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

– Sok Bika szokatlan társaságba csöppenhet munkája kapcsán és furcsa,

kiszámíthatatlan jellemű emberekkel találkozhat, akik könnyen felkavarhatják érzéseik eddig nyugodt vizét, épp így, ahogy ők kavarnak fel érzéseket másokban szókimondásukkal! Nem baj, legyen szabad mindenértelenben, ha szabad akar lenni!

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

– Az elkövetkezendő hetekben sok Ikrek válhat egyre nyugtalanabbá, ami-

nek fő oka az elfolytásban keresendő! Nem érdemes megvárni, hogy a vég-sőkig feszüljenek idegeik, mert a felhalmozott dühkitörések helye és ideje nagyon nehezen kontrolálható! Viszont pénz áll a hához...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

– Feleslegesen aggodal-maskodik annyit hivatása miatt! A megfelelő tudás

birtokában van, csak arra kell ügyelnie, hogy ne hozzon hirtelen, meggondolatlan döntéseket. Jobb, ha most a józan

eszét veszi elő és kevésbé hallgat az ösztöneire, igaz, így is elárulhatja egy újdonsült barát, de ezért csak Önmagát okolhatja!

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

– Ez a hónap többnyire valamilyen előre elter-

vezett események előkészületével telik az Oroszlánok életében. Valószínű, hogy a dolgok menete könnyű lesz, de sokan mégis belefáradnak és testük-lelkük érzékenyebb lesz, örömtelenül nézik majd mások jókedvét és arra gondolhatnak, hogy világgá kellene menniük, de persze maradnak mint mindig...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

– Mint már annyiszor, most is gondolkodóba ejti Önöket egy fontos kap-

csolatuk, melyből talán régóta szeretnének kiszakadni. Az elkövetkezendő hetek eseményei valószínű, hogy megfogják könnyíteni döntésüket! A munkájukban sikerek várhatók, és egy külföldi meghívás is...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

– Kedves Mérleg, Ön rendkívül fáradtnak, elgyö-

törtnek érzi magát! Szeretne most egy kicsit kilépni a hétköznapok taposómalmából és a családjá iránt érzett felelősség terhe alól. Hajlamossá válik a munkahelyi lázadozásra is, vagy betegágyba esni, hogy kedvese kizárólag Önrel foglalkozzon, mint a régi szép időkben. Szedje össze magát, és 1–2 napra utazzon el, ez segíteni fog Önön...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

– Lehet, hogy át kellene gondolnia ellenségei listáját, mert előfordulhat,

hogy valaki a háta mögött most megpróbál ártani Önnek! Töprengjen el

azon, hogy mivel érdemelhette ki ezt, és vegye figyelembe, hogy sokszor nem az támad ránk, akinek valamikor okot adhattunk erre...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

– A jobb módban élő barátaival most valószínű,

hogy nehezen tud versenyezni, ami könnyen gátlásos magatartást idézhet elő. Vegye tudomásul, hogy ez nem ok a szégyenkezésre! Ha ez a kapcsolat valódi szeretetre épül, akkor azt megértés kíséri, és az anyagi világ értékein felülkerekednek az érzések értékei...

BAK (XII. 22.–I. 20.)

– Kapcsolatai még tartogathatnak Önnek néhány leckét! A Bakok egyik

erénye a felelősségteljes viselkedés, de mások terheinek átvállalása már hiba! Ha más keresztjét is megpróbálja felcipelni a hegyre, azzal csak árt mindenkinek, mert magát is és a másikat is gátolja a fejlődésben! Az egyedül élő Bak szülöttek esküvői harangzúgással álmodhatnak, joggal, hiszen az eljegyzési gyűrűt már megvette kedvesük. De mintha még nem röpködnének a boldogságtól... Mi lehet ennek az oka?!

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

– Előfordulhat, hogy nem tud minden bevállalt feladatnak és ígéretnek

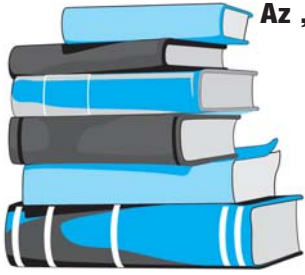
eleget tenni. Pénzügyeik és érzelmi életük meglepően jól alakulnak, de egészségügyi problémák sok vízöntőnél jelentkezhetnek hónap közepén...

HALAK (II. 20.–III. 20.)

– A pénzéért most harcba kell szállnia! Kicsi az esélye, hogy számíthat

baráti vagy egyéb segítségre, ezért fokozott kockázatvállalásra kényszerülhet. A gyors döntések kerülendők! Érzelmi életében meglepetések várhatók...

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek! (Szolnok, Pf.: 77 5001)

Szécsi Magda:	<i>Fekete fények</i>	1300,- Ft
Farkas Kálmán:	<i>Mosoly és párbeszéd</i>	500,- Ft
Farkas Kálmán:	<i>Ember a viharban</i>	1500,- Ft
Bokszi és Tulpica:	<i>Cigány népmesék</i>	1500,- Ft
Farkas Kálmán:	<i>Elsorvasztott mozgalom</i>	1600,- Ft

SEGÍTETTÜNK

Két éve már, hogy egy abonyi kislány fájdalmas betegségére hívtuk fel olvasóink figyelmét. Azóta többször is történtek kezdeményezések Edina és családja megsegítésére. Legutóbb például a szolnoki Dr. Hegedűs T. András Alapítványi Középiskola dolgozói, tanárok és munkatársak ajánlottak fel annyi pénzt, hogy megvásárolják **Oláh Mara** festőművésznő egyik segítségként felajánlott alkotását. Mivel Edina az iskola tanulója, a vezetőség minden lehetőséget kihasznál, hogy segítsen Edina családjának. A közelmúltban **Paksi Éva**, az Oktatási Alapítvány elnöke és lapunk főszerkesztője ajánlotta fel két festményét, melyet szintén megvásárolt az iskola testülete, és annak igazgatója, **Csillei Béla**. A képek árát, 94 ezer forintot Edina gyógykezelésére ajánlotta fel a Főszerkesztő.

FIZESSEN ELŐ A LUNGO DROM ROMA LAPRA!

Előfizetőink közül 2006 decemberében 3 db 15 ezer forintos vásárási utalványt sorsolunk ki.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

.....

Előfizetési díj
egy évre: 2160,- Ft,
fél évre: 1080,- Ft,
negyedévre: 540,- Ft

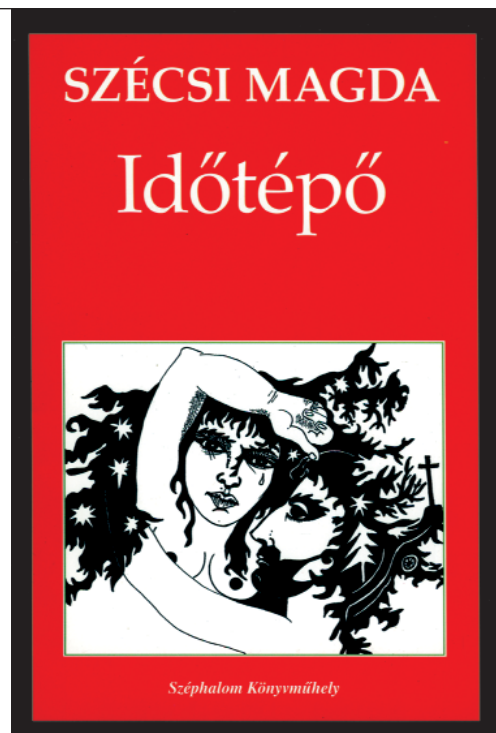
*A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-952, 513-953, 513-954

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

Megjelent

Megjelent

A Széphalom Könyvműhely kiadásában megjelent *Szécsi Magda* legújabb kötete, az *Időtépő*. A kötet a kiadó címén megrendelhető:

1068 Budapest, Városligeti fasor 38. Tel./fax: 351-0593,
e-mail: iroszak@t-online.hu, www.szephalom-konyvmuhely.hu

XIII. évfolyam
1. szám
ROMALAP
2005. január
Ára: 140 Ft

2006-BAN IS

KERESSE, OLVASSA!

XIII. évfolyam
6. szám
ROMALAP
2005. június
Ára: 140 Ft

XIII. évfolyam
11. szám
ROMALAP
2005. november
Ára: 140 Ft

XIII. évfolyam
7. szám
ROMALAP
2005. július
Ára: 140 Ft

HOSSZÚ ÚT

TÖKPÖRKÖLT, BODAG, H...
CIGÁNYTELEK VERS...
SZOLNOKON

HOSSZÚ ÚT

Orbán Viktor:
„A Lungo Drom-ot tekintjük fő szövetségesnek,
Önökkel együtt szeretnénk hosszabb távon,
hosszú éveken keresztül intézni az ország ügyeit.”

HOSSZÚ ÚT

Az éu hangja:
Ferenc Caramel!

LD
„LUNGO DROM”

LD
„LUNGO DROM”

XIII. évfolyam
3-4. szám
ROMALAP
2006. március-április
Ára: 140 Ft

ELHUNYT II. JÁNOS PÁL PÁPA
„Az Isteni Gondviselés készítette fel egyedülálló pápai küldetésére.”

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

LD
„LUNGO DROM”

